

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ
DİL VE KONUŞMA GÜÇLÜĞÜ
DESTEK EĞİTİM PROGRAMI

ANKARA, 2008

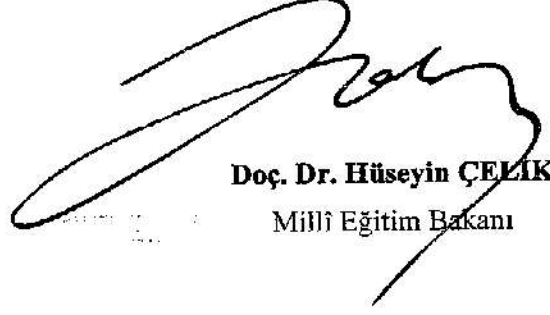
T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

SAYI: 283	TARİH: 26.12.2008	KONU: Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı
ÖNCEKİ KARARIN		
SAYI: 162	TARİH: 25.08.2008	

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 18.12.2008 tarih ve 5102 sayılı teklif yazısı üzerine Kurulumuzda görüşülen **Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı**'nın 01.01.2009 tarihinden itibaren uygulanmak üzere ekli örneğine göre kabulü,

Kurulumuzun 25.08.2008 tarih ve 162 sayılı Kararıyla kabul edilerek uygulanmakta olan "Özel, Özel Eğitim Kurumları Dil ve Konuşma Güçlüğü İçin Bireysel ve Grup Eğitim Kurs Programı"nın 2009 Yılı sonunda uygulamadan kaldırılması

kararlaştırıldı.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK
Millî Eğitim Bakanı

Merdan TUFAN
Kurul Başkan V.

Nazım İrfan TANRIKULU
ÜYE

Dr. Veli KILIÇ
ÜYE

Ömer ÖZCAN
ÜYE

Füsun KOKSAL
ÜYE

Ahmet SÖNMEZ
ÜYE

Ahmet Ergun BEDÜK
ÜYE

Zübeyir YILMAZ
ÜYE

İbrahim BÜKEL
ÜYE

Dr. Muammer YILDIZ
ÜYE

Halil AŞICI
ÜYE

Dr. Vahap ÖZPOLAT
ÜYE

Dr. Hacı Mustafa AÇIKÖZ
ÜYE

Aslı Gibidir.

**DİL VE KONUŞMA GÜÇLÜĞÜ DESTEK EĞİTİM PROGRAMI HAZIRLAMA
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU ÜYELERİ**

ADI VE SOYADI	UNVANI	KURUMU
Prof. Dr. Seyhun TOPBAŞ	Öğretim Üyesi	Anadolu Üniversitesi
Doç Dr. Pınar EGE	Öğretim Üyesi	Ankara Üniversitesi
Dr. Maviş Emel KULAK KAYIKÇI	İşitme Konuşma Ses Bozukluğu Uzmanı	Hacettepe Üniversitesi
Didem TÜRKİYILMAZ	İşitme Konuşma Ses Bozukluğu Uzmanı	Hacettepe Üniversitesi
Raziye ERDEM	Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmeni	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Dr. Gürcan ÖZHAN	Uzman Psikolojik Danışman	Çankaya Rehberlik ve Araştırma Merkezi ANKARA
Aylin GÜRBÜZ	İşitme Engelliler Sınıf Öğretmeni	Anafartalar İşt. Eng. İ.Ö.O. ÇANAKKALE
Zeynep ŞENER	İşitme Engelliler Sınıf Öğretmeni	Halıcıoğlu İşt. Eng. İ.Ö.O. İSTANBUL
Belma KOCA	İşitme Engelliler Sınıf Öğretmeni	Kütahya İşt. Eng. İ.Ö.O. KÜTAHYA
Hayrullah YURDUSEVER	İşitme Engelliler Sınıf Öğretmeni	Nuriye Halit Çebi İşt.Eng. İ.Ö.O. ORDU
İclâl ŞAN	Odyolog	Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı
Ayşe YENİCE ÇUKUR	Çocuk Gelişim Uzmanı	SHÇEK Genel Müdürlüğü
Dr. Berrin ERTÜRK	Odyolog	Özel FONEM Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi ANKARA

PROGRAM GELİŞTİRME

Mustafa Galip DUZCU	Program Geliştirme Uzmanı	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Hasan UTANÇ	Program Geliştirme Uzmanı	Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü
Serap YALÇIN GÜLER	Program Geliştirme Uzmanı	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Veysel ÖZTÜRK	Ölçme ve Değerlendirme Uz.	Kızılcahamam Rehberlik ve Araştırma Merkezi ANKARA
İman DEMİRCİ	Ölçme ve Değerlendirme Uz.	Süha Alemdaroğlu Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi ANKARA
Zafer ÜNAL	Ölçme ve Değerlendirme Uz.	Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
Şeker ÇELİKER	Ölçme ve Değerlendirme Uz.	Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

DİL VE ANLATIM

Melek KARADAĞ	Türk Dili ve Edebiyatı Öğr.	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
---------------	-----------------------------	------------------------------------

İÇİNDEKİLER

<u>BÖLÜM ADI</u>	<u>SAYFA NO</u>
GİRİŞ.....	3
ÖZÜR GRUBUNUN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ.....	4
PROGRAMIN DÜZEYİ.....	5
PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI.....	5
PROGRAM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	5
PROGRAMIN YAPISI.....	7
ÖĞRENME ÖĞRETME SÜRECİ.....	8
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	12
AİLE EĞİTİMİNİN PLANLANMASI VE AİLE İLE İŞBİRLİĞİ.....	21
PROGRAMDA YER ALAN MODÜLLER	
Sesletim ve Ses Bilgisi	22
Akıcı Konuşma	41
Ses Bozukluklarının Sağaltımı.....	54
Gelişimsel Dil	65
Edinilmiş Dil Bozukluklarının Sağaltımı.....	81
KAYNAKÇA.....	92

GİRİŞ

Dil ve konuşma bireylerin kendilerini ifade etme, iletişim kurma ve sosyal hayatı paylaşımlarındaki en önemli araçlardandır. Birey doğumundan itibaren çevresinde olan biteni anlamaya, istek ve ihtiyaçlarını ifade etmeye çalışırken dili kullanır. Dil, genellikle konuşma ile aynı kavram gibi algılanmakla birlikte konuşmayı, yazmayı ve sembollerle ifade etmeyi de içeren daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Konuşma ise seslerin fiziksel olarak üretilmesi ve dili kullanarak sözlü iletişim kurma yöntemidir. Özetle dil sözlü olan ve olmayan, kültürle de bağlı çok geniş bir kapsama sahipken konuşma, dilden kesin sınırlarla ayrılamayan ancak dil ile bağlantılı bir parçayı oluşturmaktadır.

Dil ve konuşma gelişimi zihinsel, fiziksel ve duygusal gelişimden bağımsız değildir. Bu alanlardan herhangi birinde yaşanan bir güçlük, dil ve konuşmayı olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Dil ve konuşma güçlüklerini ortaya çıkaran nedenler arasında, zihinsel yetersizlik, işitme kaybı, gelişimsel gecikmeler, bazı cerrahi girişimler sonrası sorunlar, beyin hasarları, yarık damak/dudak gibi yapısal bozukluklar, serebral palsi gibi kasları etkileyen hastalıklar, sesin yanlış kullanımı vb. pek çok neden sayılabilir. Dil ve konuşma güçlüklerinin sınıflandırılmasında farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı'nda, bireylerin bu alanda yaşadıkları yetersizlikler dikkate alınarak gruplandırma yapılmıştır. Bu doğrultuda Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı beş ayrı modülden oluşan bir sistem hâlinde düzenlenmiştir. Bu modüller, Sesletim ve Ses Bilgisi, Akıcı Konuşma, Ses Bozukluklarının Sağaltımı, Gelişimsel Dil, Edinilmiş Dil Bozukluklarının Sağaltımı başlıkları altında hazırlanmıştır.

Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı faaliyet gösteren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde uygulanmak üzere, dil ve konuşma güçlüğü olan bireylerin günlük iletişimde ihtiyaçlarını karşılayacak dil ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Programın hazırlanmasında 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek.3 maddesi ile 24.07.2008 tarihli ve 5793 sayılı Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 25. maddesi dayanak teşkil etmektedir.

ÖZÜR GRUBUNUN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Bireyin sözel, sözel olmayan veya grafik sembol-işaret sistemlerini kullanarak iletişim kurma (alma, gönderme, işleme, kavrama-anlama) yetisinde kişisel, sosyal, eğitim ve iş hayatını etkileyen yetersizliklerdir. Bu yetersizliklerde işitme, dil ve konuşma süreçleri hafif düzeyden çok ağır düzeye yayılan gelişimsel ya da edinilmiş (sonradan ortaya çıkan) olarak etkilenebilir. Bu yetersizlikler belirli bir tıbbi nedene dayalı olabileceği gibi belirli bir nedene bağlı olmayabilir ve/veya çeşitli özür gruplarına ikincil olarak eşlik edebilir. Dil ve konuşma güçlükleri ana hatlarıyla beş alt grupta modüler olarak toplanmıştır:

1. Sesletim (Artikülasyon) ve Ses Bilgisi (Fonoloji) Bozuklukları: Konuşma seslerinin ve dile ait ses birimlerin beklenenden farklı olarak sesletimi; ve ana dilin ses sistemi ve ses birleşimlerini düzenleyen kuralları anlama ve kullanmada güçlütür. Bu bozukluklar; konuşma sesinin özelliklerinde, çarpıtılmalar; bir ses yerine başka ses kullanma, ses düşürme, ekleme, arka sesleri (k, g) öne getirme (t, d), ya da sürtünmeli sesleri (f, v, s, z, ş, j) durak sesi olarak çıkarma (t, d, p, b) gibi hata örüntüleri ile belirlenir. Bu durum konuşmanın anlaşılabilirliğini olumsuz yönde etkiler.

2. Akıcı Konuşma Bozuklukları: Konuşmada beklenenden farklı hız, ritim gözlenmesi, ses, hece, sözcük ya da sözcük öbeği tekrarları, uzatmalar veya bloklar biçiminde konuşma akışının kesintiye uğramasıdır. Bunlara aşırı gerginlik, çabalama davranışları ve ikincil davranışlar eşlik edebilir.

3. Ses Bozuklukları: Bireyin yaşına ve cinsiyetine uygun olmayan ses üretimi ve/veya ses kalitesinin, perde (ton), şiddet, rezonans, ve/veya süre gibi özelliklerinde ortaya çıkan bozukluklardır.

4. Gelişimsel Dil Bozuklukları: Konuşma, yazı ve/veya diğer sembol sistemlerinin alıcı (algılanması-anlaşılması) ve/veya ifade edici (kullanılması) boyutlarında dilin biçim bilgisi (morfoloji), söz dizimi (sentaks), anlam bilgisi (semantik), edim bilgisi/kullanım bilgisi (pragmatik) alt sistemlerini kapsayan bozukluklardır. Bu bozukluklar doğuştan veya bebeklik/çocukluk çağında ortaya çıkan gelişimsel nitelik taşırlar.

5. Edinilmiş Dil Bozuklukları: Bu bozukluklar dil kazanıldıktan sonra çoğunlukla ergenlik döneminde ya da yetişkin yaşlarda herhangi bir nedenle dil ve konuşmanın kaybı biçiminde görülür. Bu bağlamda konuşma, yazı ve/veya diğer sembol sistemlerinin alıcı (algılanması-anlaşılması) ve/veya ifade edici (kullanılması) boyutlarında dilin biçim bilgisi (morfoloji), söz dizimi (sentaks), anlam bilgisi (semantik), edim bilgisi/kullanım bilgisi (pragmatik) alt sistemlerini kapsayan bozukluklardır.

PROGRAMIN DÜZEYİ

Program, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle dil ve konuşma becerileri ve günlük yaşam aktiviteleri olumsuz etkilenmiş her yaştaki bireyin genel ve gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

Program ile bireylerin;

1. Sesletim (artikülasyon) ve ses bilgisel farkındalık (fonolojik) becerilerini geliştirmeleri,
2. Günlük iletişimde konuşma hızını ve ritmini işlevsel ve akıcı bir şekilde kullanmaları,
3. Sesini kalite, perde, şiddet, rezonans, ve/veya süre gibi özellikler yönünden yaşına ve cinsiyetine uygun olarak kullanmaları,
4. Alıcı ve ifade edici dil becerilerini geliştirmeleri,
5. Okuma- yazma becerilerini geliştirmeleri,
6. Günlük iletişimde alternatif ve destekleyici iletişim yöntemlerini kullanmaları beklenmektedir.

PROGRAM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Modüllerde yer alan kazanımlar, dil ve konuşma güçlüğü destek eğitim programında yer alan genel amaçlara ulaşmasını sağlayıcı nitelikte belirlenmiştir.
2. Programı oluşturan modüller ve kazanımlar bireylerin dil ve konuşma alanında sahip olduğu yetersizlikler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Birey ihtiyaçlarına göre aynı anda birden fazla modülden yararlanabilir. Örneğin, bir çocukta hem

sesletim hem de akıcı konuşma sorunu olabilir. Bu durumda birey her iki modülden yararlanabilir.

3. Modüller arasında bir aşama ve sıra bulunmamaktadır. Modüllerin seçiminde bireyin ihtiyaçları ve özellikleri dikkate alınmalıdır.
4. Bireyin bireyselleştirilmiş eğitim programına alınacak kazanımlar belirlenirken kişinin dil gelişimi, bilişsel, fiziksel, psiko sosyal özellikleri, yaşı, cinsiyeti, çevresi, sağlık durumu vb. faktörler dikkate alınmalıdır.
5. Dil ve konuşma güçlüğü olan bireylerin ek olarak başka bir yetersizliği olması hâlinde ihtiyaç duyulan diğer destek eğitim programlarından da yararlanması sağlanmalıdır.
6. Program modüllerinde yer alan kazanımların gerçekleşebilmesi için öğrenme ve öğretme sürecinde gerekli modüllerde belirtilen araç gereç ve donanımlar sağlanmalıdır. Destek eğitim sürecinde kullanılacak araç ve gereçler bireyin yaşı, dil gelişimi, sağlık durumu, bilişsel, psiko sosyal, fiziksel özellikleri vb. dikkate alınarak seçilmelidir. Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı uygulanırken çocuklara yönelik olarak sesli ve renkli oyuncaklar (pelüş ve plastik hayvanlar, taşıtlar, bebekler, legolar, hamur vb.), resimli kartlar, oyun kartları, fotoğraflar, eşleme kartları, sıralama kartları boyama ve kavram kitapları, değerlendirme formları, test materyalleri, sözcük/cümle listeleri, Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'ne uygun olan okuma ve resimli hikâye kitapları, teknolojik araç ve gereçler, ayna, kronometre, metronom vb. araç ve gereçler kullanılabilir. Yetişkinlerle ise yaşı mesleği, sosyokültürel özelliklerine uygun araç ve materyaller kullanılmalıdır.
7. Programı uygulayan uzman, eğitim ortamını en uygun biçimde hazırlamalı ve eğitim sırasında eğitim teknolojilerini etkin biçimde kullanmalıdır.
8. Bireyin eğitim planı doğrultusunda bağlı olduğu rehberlik araştırma merkezi, varsa devam ettiği okul ya da kurum ve diğer ilgili kuruluşlarla iş birliği yapılmalıdır. Bireyin eğitim planı, yapılacak çalışmalar, öneriler konusunda varsa devam ettiği kurum/okul personeli (sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, özel eğitim öğretmeni, branş

öğretmeni, kurum psikoloğu, çocuk gelişimcisi, çocuk eğitici, doktor vb.) ile görüş alışverişi yapılarak bireyin gelişimi desteklenmelidir. Öğrencinin kayıtlı olduğu eğitim kurumuna, öğretimsel uyarlamalar ve değişikliklere (sınıf ortamı, öğretim yöntemi, öğretmenin yönergelerin niteliği, etkinliğin tamamlanması için verilen süre, etkinlik sayısı, etkinliğin/ çalışmanın tekrar yapılması için süre verilmesi, grup çalışmaları vb.) yönelik önerilerde bulunulmalıdır.

9. Bireyin destek eğitim sürecinin sonunda devam ettiği kurum tarafından hazırlanan gelişim raporu ve ekinde birey kazanımlarının günlük yaşama geçişini ve kalıcılığını sağlayacak öneriler, bağlı olduğu rehberlik ve araştırma merkezinin yanı sıra bireyin ailesine/2828 sayılı yasa ile devlet koruması altında bulunan bireyin vasi statüsünde olan kuruma, varsa devam ettiği okulun rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletilmelidir.
10. Destek eğitim alan bireyin eğitim sürecinde edindiği kazanımların sosyal yaşama geçişinin ve deneyim zenginliğinin sağlanması için çevresi ile iletişimde bulunacağı oyun, drama, tiyatro, gezi, spor vb. etkinliklere bireysel eğitim programı içinde yer verilmelidir. Birey ve aile, dil ve konuşma becerilerinin gelişimine destek olabilecek izcilik, tiyatro, spor etkinlikleri, müzik aleti çalma, resim yapma, iş ve mesleğine uygun etkinlikler vb. biçimde zamanını değerlendireceği sosyal ve kültürel faaliyetler konusunda bilgilendirilmeli ve yönlendirilmelidir.
11. Programı uygulayan personel tarafından destek eğitim programı kapsamında uzman desteği alınabilir. Gecikmiş konuşma ve işitme engelli çocukların dil gelişim sürecinde eğitim odyologları ve işitme engelliler öğretmenlerinden; nörolojik sorunlu bireylerde fizyoterapist desteği alınabilir. Gerekğinde psikolog, psikiyatr, rehber öğretmen, KBB uzmanı, çocuk hastalıkları uzmanı, plastik cerrahi uzmanı, nörolog, ortodonti uzmanı/diş hekimi ile de iş birliği yapılabilir.

PROGRAMIN YAPISI

Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı genel amaçlarına ulaşmasını sağlayacak çeşitli modüller ve modüllere yönelik kazanımlardan oluşmaktadır. Her bir modülde bireylerde ulaşılması beklenen kazanımlar, içerik, açıklamalar ve ölçme değerlendirme bölümleri yer almaktadır.

Modüllerde yer alan kazanımlar bireye kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlardan oluşmaktadır. Modüller uygulayıcıya rehber olabilmesinin yanında eğitim kurumlarının uygulayacağı bir standart getirdiği gibi ölçme ve değerlendirme sürecini de kolaylaştırmaktadır.

Modüller ve Süreleri

Bireylerde birden fazla dil ve konuşma güçlüğü sorunu bulunduğu durumlarda aynı zamanda birden fazla modülden yararlanılabilir.

MODÜLLER VE UYGULANMA SÜRESİ	
Modülün Adı	Destek Eğitimin Uygulanma Süresi
1.Sesletim ve Ses Bilgisi	48 Ders saati (bireysel)
2. Akıcı Konuşma	48 Ders saati (bireysel)
3. Ses Bozukluklarının Sağaltımı	12 Ders saati (bireysel)
4. Gelişimsel Dil	96 Ders saati (72 saat bireysel ve 24 saat grup)
5. Edinilmiş Dil Bozukluklarının Sağaltımı	96 Ders saati (bireysel)

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Programın amacına uygun olarak yürütülebilmesi için öğrenme ve öğretme sürecinin etkili olarak kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Öğrenme ve öğretme süreci planlanırken bireyin performans düzeyi, özellikleri ile öğrenme şekilleri dikkate alınmalıdır.
- Destek eğitim için kullanılan sürenin sonunda belirlenen hedefe ulaşılabilmesi için zaman kullanımı en doğru şekilde planlanmalıdır.
- Öğrenme ve öğretme sürecinde uygun strateji, yöntem, araç gereç ve materyaller seçilmelidir.
- Programda yer alan etkinliklerin, somuttan soyuta, kolaydan zora doğru aşamalı olarak hazırlanmasına ve uygulanmasına dikkat edilmelidir.
- Çalışmalarda kullanılan dilin ve uygulanan etkinliklerin bireyin yaşına ve özelliklerine uygun olmasına özen gösterilmelidir.

- Günlük yaşamda bireylerin etkili iletişim kurabilmeleri ve iletişim stratejilerini kullanabilmeleri için uygun ortamlar hazırlanmalı ve etkinlikler çeşitlendirilmelidir.

A. Program Bireyselleştirilmiş Eğitim Planına Nasıl Kaynaklık Eder?

Dil ve konuşma güçlüğü olan birey için BEP geliştirme birimince hazırlanacak Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları, Dil ve Konuşma Güçlüğü Eğitim Programı”na dayalı olarak oluşturulacaktır. Bireyin performansı alınırken esas olan, programda belirtilen kazanımların hangilerini yapabildiğidir. Bireyin gerçekleştiremediği kazanımlar, verilecek eğitim için yol gösterecektir. Bireye yönelik elde edilen tüm veriler dikkate alınmalı, modülde yer alan kazanımlar doğrultusunda “lme ve Değerlendirme” bölümünde rneği verilen Kaba Değerlendirme Formu, performans düzeyinin tespit edilmesinde kullanılabilir.

BEP içerisinde yer alacak uzun dönemli amaçlar ve buna bağlı kısa dönemli amaçlar, bireyin yetersiz olduğu kazanımlar öncelik sırasına göre belirlenecektir. Verilecek eğitim etkinliği sonunda ilerlemeyi ölçmek için yapılacak değerlendirme süreci, yine programa dayalı olarak gerçekleştirilecek olup bireyin BEP’inde yer alan amaçlarla sınırlı olacaktır. “lme ve Değerlendirme” bölümünde rneği verilen Performans Kayıt Tablosu kullanılarak bireyin ay içerisindeki kazanımları net olarak görülecektir. Bu performans tablolarında bireyin gelişim düzeyine temel teşkil eden basamaklar tanımlanmış olup gerekli olduğunda bu basamaklara ait alt bildirimler oluşturulabilir.

Modül içerikleri hem performans alımında hem de değerlendirmede kullanılabilecek şekilde hazırlanmış olup uygulamacının günlük çalışma planlamasında görülecektir. Eğitim sonunda elde edilen kazanımları ve rehberlik ve araştırma merkezine bireyin geldiği düzeyi bildirmek için “lme ve Değerlendirme” bölümünde verilmiş olan Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu kullanılacaktır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Nedir?

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, zel gereksinimli bireyin gelişimi veya ona uygulanan programın gerektirdiği disiplin alanlarında (z bakım, akademik beceriler, sosyal beceriler, iletişim vb.) eğitsel gereksinimlerini karşılamak üzere uygun eğitim ortamlarından (okul, özel eğitim okulu, özel sınıf, mesleki eğitim merkezi vb.) ve destek hizmetlerden (kaynak oda, sınıf-içi yardım, dil ve konuşma terapisi, fiziksel rehabilitasyon vb.) en üst

düzeyde yararlanmasını öngören yazılı dokümandır. Bu doküman aile, öğretmen ve ilgili uzmanların iş birliği ile planlanır ve bireyin ailesinin onayı ile uygulanır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Öğeleri Nelerdir?

1. Öğrencinin o andaki eğitsel işlevde bulunma veya performans düzeyi

Ayrıntılı değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak hazırlanan, öğrencinin yapabildikleri ve yapamadıklarının betimlenmesidir. İlerlemelerin görülebilmesi için performans düzeyinin betimlenmesi son derece önemlidir. Çünkü bu betimlemeler değerlendirme sonuçlarının açık ve anlaşılır olmasını ayrıca, bireyin belirli gereksinimlerini tanımlamayı ve öncelik sırasına dizmeyi sağlar.

2. Eğitsel performans düzeyi, bulunduğu gelişim evresi ve yaş gibi faktörler dikkate alınarak belirlenen uzun dönemli amaçlar

Uzun dönemli amaç; bireyin bir destek eğitim sonunda gerçekleştirmesi istenen davranışlardır. Uzun dönemli amaç seçiminde; bireyin önceki başarısı, bireyin var olan performans düzeyi, bireyin tercihleri, seçilen amaçların uygulanabilirliği, bireyin öncelikli gereksinimleri, amaçların kazanımı için ayrılan zaman göz önünde bulundurulmalıdır.

Uzun dönemli amaçlar;

- a. Öğrencinin var olan performans düzeyi ile ilgili olmalı,
- b. Uzun dönemli amaç alanı açıkça tanımlanmalı,
- c. Uzun dönemli amaçlar ölçülebilir olmalı,
- ç. Anlamlı olmalı,
- d. Kısa dönemli amaçları kapsamalıdır.

3. Uzun dönemli amaçlara ulaşmayı sağlayacak kısa dönemli amaçlar

Öğrencinin var olan performans düzeyi ile uzun dönemli amaç arasında kalan ve daha kısa sürede gerçekleştirilen amaçlardır. Kısa dönemli amaç ifadelerinde birey, beklenen davranışın tanımlanması, davranışın koşullarının belirlenmesi (sözel ya da yazılı istekler ve yönergeler, materyaller, gereksinim duyulan yardım düzeyi, çevresel ortam ve uyarlamalar) öğelerine yer verilmelidir.

A. BEP Nasıl ve Kimler Tarafından Geliştirilir?

BEP'in geliştirilmesi için bireyi farklı alanlarda değerlendirecek, onun normal, özel ve destek hizmetlerden en üst düzeyde yararlanmasını sağlayıp kararları alacak bir ekip oluşturulur. Bu ekipte, kurum yöneticisi, özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni, kurum psikoloğu veya rehber öğretmeni, ihtiyaca göre dil ve konuşma terapisti, odyolog, fizyoterapist, sosyal çalışmacı, tıp ve sağlık personeli gibi farklı uzmanlar bulunur. BEP ekibinin asıl üyesi öğrencinin ailesidir. BEP toplantılarına duruma göre bireyin kendisi de katılabilir.

B. Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Programın uygulanmasında, gösterip yaptırma (demonstrasyon), model olma, drama, oyun terapisi vb. yöntem ve dil ve konuşma güçlüğüne özelliğine uygun özel terapi tekniklerine yer verilir. Konuşma gelişimine yönelik ağız-yüz motor becerilerinin geliştirilmesinde, konuşma üretiminde görev alan kas yapılarını kuvvetlendirme yöntemleri ile konuşmaya yardımcı organların düzgün ve koordineli çalışmasını sağlayacak teknikler, bozukluğun gereksinimi doğrultusunda dikkatlice uygulanmalıdır. Bu tekniklerin her birey için uygun olup olmadığı göz önünde tutulmalıdır.

C. Eğitim Ortamların Düzenlenmesi

Eğitim yapılan oda sessiz olacak şekilde düzenlenmelidir. Bireyle karşılıklı iletişim sağlayacak bir şekilde, bireyin fiziksel özellikleri göz önüne alınarak hazırlanmış bir ortam olmalıdır. Masada karşılıklı çalışma yapılırken aradaki mesafenin iletişim için gerekli olan mesafeye uygun bir şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Masa ve sandalye boyutları bireyin yaşına uygun ölçülerde olmalıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme, bireylerin belirli özelliklere sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin belirlenerek sonuçların sembollerle ve sayı sembolleri ile ifade edilmesidir. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçütle kıyaslayarak ölçülen nitelik hakkında bir karara varma sürecidir. Ölçme, bir betimleme (tanımlama) işlemidir. Değerlendirme ise bir yargılama işlemidir ve ölçme sonucunun bir ölçütle karşılaştırılmasına dayanır.

Ölçme sonucunu amacımıza göre yorumlamak; tamamen, kısmen, yeterli, yetersiz şeklinde bazı hükümlere ulaşmak bir değerlendirmedir. Örneğin, bireyin bir dakikalık sürede kaç kelime okuduğunun saat tutarak tespit edilmesi ölçme işlemidir. Bireyin yaşı, zihinsel performansı, daha önce almış olduğu eğitim göz önünde bulundurarak okuma becerisinin (akranlarının ortalama bir dakikada okuduğu kelime sayısına göre) geri, normal ya da ileri olduğu kararına varmak ise değerlendirmedir.

Ölçme ve değerlendirme iki kavramdır. Bu iki kavram öğretim süreci ile çok yakından ilgilidir. Değerlendirme, öğretim sürecinin son evresidir ve öğretim için gerekli olan bir etkinliktir.

Ölçmenin en az üç aşaması vardır:

- Ölçülecek bir niteliğin olması
- Niteliğin gözlenebilmesi
- Amaca uygun sayı ve sembollerle gösterilmesi

Eğitimin her alanında ölçme ve değerlendirme olmak zorundadır. Aksi takdirde eğitim sonucunda yeterli bilgi ve becerinin kazandırılıp kazandırılmadığı ya da ne kadar kazandırıldığı, uygulanan eğitim programının başarıya ulaşp ulaşmadığı belirlenemez.

Özel Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Özel eğitime gereksinimi olan birey için ölçme ve değerlendirme; programın öncesinde, öğretim anında ve öğretim sonrasında sürekli olarak kullanılır.

Özel eğitimde ölçme ve değerlendirmenin amaçları şunlardır:

- Bireyin yeterli ve yetersiz olduğu alanları belirlemek
- Eğitim programları hazırlamak ve etkisini ölçmek

- Bireyin gelişimini her aşamada değerlendirmek
- Bireyin gelişimlerine yönelik geri bildirimde bulunmak
- Öğrenme güçlüklerini belirlemek
- Öğretimin ve öğretim materyallerinin etkinliğini belirlemek
- Gelecekteki öğrenme süreçlerini planlamaya yönelik veri sağlamak
- Bireyin bir konuyu öğrenmeye ne kadar hazırlıklı olduğunu belirlemek
- Bireyin programda belirtilen kazanımlara ulaşması aşamasındaki süreci takip etmek ve denetlemek
- Öğretim sonucunda bireyin ulaştığı en son düzeyi belirlemek

Dil ve Konuşma Güçlüğü'nün Değerlendirilmesi

Dil ve konuşma alanındaki değerlendirmenin amacı; bireyin sözel iletişim becerilerine ilişkin bilgi ve becerilerinin kullanımı ile iletişimdeki güçlü ve zayıf yönlerini belirlemektir. Değerlendirme sürecinde toplanan veriler değerlendirmenin amacına uygun olmalıdır. Bireyle ilgili karar verebilmek için yeterli veri toplanmalı, bireyin iletişim becerilerini belirlemek için hem standartlaştırılmış testlerden hem de diğer değerlendirme yöntemlerinden yararlanılmalıdır.

1. Bireyle İlgili Kayıtların İncelemesi: Bu süreç bireyle ilgili mevcut bilgileri toplanmasını içermektedir. İncelemeler gelişimsel dönüm noktalarına ilişkin bilgileri, tıbbi kayıtları, önceki değerlendirmeleri, okul geçmişini daha önce denenmiş uygulamaları, etkilerini ve ailenin özelliklerine ilişkin bilgileri içerebilir.
2. Standart Testler: Standart testler seçilirken, bireyin yaşı ve özellikleri ile testin özellikleri, testin geçerli ve güvenilir olmasına dikkat edilmelidir.
3. Görüşmeler: Yapılan görüşmelerle, bireyin iletişim becerileri, gelişim ve öğrenme özelliklerine yönelik bilgi sağlanır. Bireyin çevresindeki aile, sınıf öğretmeni, özel eğitim öğretmeni, günlük bakımla ilgilenen kişi ya da ilgili diğer kişilerle görüşmeler yapılabilir. Görüşmelerde; önceki uygulamalar ve etkileri, bireyin öğrenme şekli, bireyin evde, okulda ve topluluk içinde iletişimi, çeşitli durumlarda iletişimi kullanma becerileri konusunda bilgi alınabilir.

4. Kontrol Listesi: Uzmanlar tarafından hazırlanan kontrol listeleri, bireyin çevresindeki insanların, bireyi nasıl algıladıklarına ilişkin genel bir bilgi verir. Bireyin dil becerileri, bilişsel sosyal gelişimi konularında kontrol listelerinden yararlanılabilir.
5. Gözlem: Doğal ortamlarda bireyin iletişim performansına ilişkin bilgi toplama sürecini kapsar. Gözlemlerde bireyin performansı ve iletişimini etkileyen çevresel değişkenlerin ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuklara yönelik gözlem yapılırken oyun temelli değerlendirme yapılabilir. Oyun temelli değerlendirme, çocuğun yapılandırılmış veya yapılandırılmamış oyun içerisinde gözlemlenmesidir. Bu tür bir değerlendirmede bilişsel, sosyal, duygusal dil ve konuşma becerileri, gelişme düzeyi, öğrenme şekli, farklı durumlarda farklı bireylerle etkileşim, küçük ve büyük motor becerileri, oyun davranışı, aile ve çocuk etkileşimi dikkate alınır. Yetişkinlere yönelik uygulamalarda yaşa ve kişiye uygun yöntemler kullanılmalıdır.
6. Ürün Dosyası (Portfolyo) Değerlendirme: Ürün dosyası değerlendirmesi bireyin iletişim becerilerindeki gelişimini ve ilerlemesini değerlendirmek için kullanılabilir. Öğrencinin iletişim becerilerini değerlendirecek dil örneklerini, çeşitli ortamlarda birey gözlemlerinin özetlerini, her bir örneğe ilişkin görsel ya da işitsel kayıtları, öğrencinin öz değerlendirmesini ve öğrenci çalışmalarından bazı örnekleri içerebilir. Örneğin; bireyin ses kaydı alınabilir. Video kamera ile diğer insanlarla olan iletişimi kaydedip gözlemlenebilir.

Dil ve konuşma güçlüğü'nün değerlendirilmesi sürecinde;

- a. Bireyin kişisel bilgileri ve dil ve konuşma güçlüğü ile ilgili geçmişi hakkında bilgi alınmalıdır.
- b. Birey ve ailesinin iletişimleri doğal ve farklı ortamlarda gözlemlenmeli ve görüşme yapılmalıdır.
- c. Programa başlamadan önce (konuşma örneği alınarak, değerlendirme formları kullanılarak vb.) dil ve konuşma gelişimi değerlendirilmelidir.
- ç. Bireyin iletişime yönelik bilişsel, sosyal ve ruhsal gelişimi hakkında (görüşme formları, kontrol listeleri vb.) bilgi alınmalıdır.

Programdaki ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır.

A.Kaba Değerlendirme

Değerlendirme yapılırken, alınan ön bilgiler, gözlem ve görüşme sonuçları vb. tüm değerlendirme sonuçları dikkate alınarak Kaba Değerlendirme Formu'nda gerçekleşen kazanımlar artı "+", gerçekleşmeyen kazanımlar eksi "-" olarak işaretlenmelidir. "Açıklama" bölümüne ise değerlendirme sürecindeki gözlemler kısaca belirtilmelidir.

Değerlendirmede bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi hususlar dikkate alınarak öncelikli gereksinimleri aile/vasi ile birlikte belirlenmelidir. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken, gereksinimine uygun olan kazanımların hangisi olduğu "Açıklamalar" bölümünde belirtilmelidir.

Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

Aileye bireyin değerlendirme sonuçları ve uygulanacak dil ve konuşma programı ile ilgili bilgi verilmelidir.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütunlarına işaretlenmelidir.

Öğretim öncesi değerlendirmede, bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi kriterler dikkate alınarak elde edilen tüm veriler doğrultusunda kazanımlarda gerekiyorsa uyarılama yapılmalıdır. Bireye yönelik tespit edilen hedef kazanımların nasıl gerçekleştirileceği detaylandırılarak kazanımlar sütuna yazılmalıdır.

"Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa kazanımlara yönelik işaretleme yapılırken bireye yönelik yazılan hedef kazanım dikkate alınarak birey üçlü derecelendirme ölçeği ile

değerlendirilmelidir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

C. Öğretim Sürecini Değerlendirme

Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ay sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Süreci Değerlendirme” sütununa işaretlenir.

Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda belirlenen hedef kazanımların öğretimi yapılacaktır.

Her ay sonunda hedef kazanımlar üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilecektir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir. Bu değerlendirmenin sonucu raporlaştırılarak bireyin dosyasında saklanacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

Öğretim sürecinde yapılan ders saati değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.

D. Öğretim Sonrası Değerlendirme

Öğretim sonu değerlendirme sonuçları, Öğretim Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenmelidir.

Form doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise, o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise artı “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar **Öğretim Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’ndaki RAM Bilgilendirme Bölümü’ne** ayrıntılı olarak işlenmelidir. Öğretime hiç başlanmadı ise

gerekçeleri, başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi aşamada kalındığına dair açıklamalar yapılmalıdır.

Ekte bireylerin dil ve konuşma güçlülüğüne karar verme sürecinde kullanılabilecek örnek formlara yer verilmiştir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

KABA DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı :
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi :

Modül Kazanımları	Evet /Hayır	Açıklamalar*

Değerlendirme Tarihi
.../.../...

Uygulayıcının
Adı Soyadı ve İmzası

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

Modülün Adı :
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi :

Ait Olduğu Ay:

Kazanımlar	ÖLÇÜT	Yönerge	Öğretim Öncesi Değerlendirme	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																	
				1. AY AY/YIL .../...			2. AY AY/YIL .../...			3. AY AY/YIL .../...			4. AY AY/YIL .../...			5. AY AY/YIL .../...			6. AY AY/YIL .../...		
				1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3

KISALTMALAR: Hedef kazanımı gerçekleştiriliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriliyorsa “2”, hiç gerçekleştiriliyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

Tarih
.../.../...

Uygulayıcı
Adı soyadı
İmza

AİLE BİLGİLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı : Doğum Tarihi : Aldığı Modüller : 1. 2. 3.	Ait Olduğu Ay/Yıl
Kazanımlar (Bireyin BEP’inde yer alan tüm kazanımlar burada belirtilecektir): 1. 2. 3.	
Bireyin Geldiği Seviye (Aydın içinde yapılanlar, bireyin kazandıkları, yetersiz kaldığı kazanımlar belirtilecektir) : 1. 2. 3.	
Aileye Öneriler (Yapılanların desteklenebilmesi için aileye kazanımlarla ilgili verilecek öneriler, aktivite örnekleri yer alacaktır):	

Tarih

.../.../...

Veli
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı :	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Adı Soyadı :	Eğitimin Bitirme Tarihi :
Doğum tarihi :	T.C. Kimlik Nu. :

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ay içerisinde başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) artı “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) eksi “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya artı “+” konur.

Ram Bilgilendirme

1. Bireyin Destek Eğitim Programından Yararlanmadan Önceki Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim öncesi yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir)
2. Bireyin Destek Eğitim Sonrası Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim sonrası yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
3. Öneriler :

Veli
Adı Soyadı
İmza

Tarih
.../.../...
Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

AİLE EĞİTİMİNİN PLANLAMASI VE AİLE İLE İŞ BİRLİĞİ

Destek eğitim programı uygulamalarında belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için ailenin eğitime aktif katılımı sağlanmalıdır. Öncelikle eğitim veren uzmanla aile arasında güvene dayalı, açık ve dürüst bir iletişim kurulmalıdır. Uzman, ailenin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade etmesine olanak sağlamalı, sorularına açık ve anlaşılır cevaplar vermeli, aile ile empati kurarak onların endişelerine karşı duyarlı ve saygılı olmalıdır.

Aile ile görüşme yapılarak öncelikle, ailenin hangi alanda bilgi ve desteğe ihtiyacı olduğu tespit edilmelidir. Aileye, bireyin fiziksel, sosyal, duygusal gelişimi ve özellikleri, karşılaşılabilecek güçlükler, dil gelişimini destekleyici evde kullanılabilecek materyaller (oyuncak, kitap, fotoğraflar, albümler vb.), birey ile iletişimi destekleyici yöntemler, günlük yaşamda dil gelişimini destekleyecek öneriler, yararlanabileceği diğer hizmetler (sağlık hizmetleri), yasal hakları vb. konularda bilgi verilmelidir.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanırken aile ile işbirliği yapılması önemlidir. Destek eğitim sürecinde bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlanırken ailenin sosyokültürel yapısı, günlük yaşantısı göz önünde bulundurulmalıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim planının aile için anlaşılabilir ve uygulanabilir olmasına özen gösterilmelidir. Destek eğitim süreci, zamanı, yapılacak uygulamalar, hedefler, programdaki uyarlamalar, sonraki yıllarda yararlanması gereken diğer hizmetler (kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları vb.) konusunda aile görüşü alınmalıdır.

Destek eğitim süreci içinde her ders saati sonrasında yapılan çalışmanın hedefi, içeriği hakkında aileye bilgi verilmelidir. Aileye, destek eğitim kapsamında hedefe ulaşılması için evde yapılması gereken çalışmalar ve öneriler açıklanmalıdır. Ailenin bireyle yapılan eğitim oturumlarını izlemesi sağlanmalı ve bunun için gerekli ortam düzenlemeleri yapılmalıdır. Eğitim ortamında yapılan çalışmalar, görüntülü kayıtlarla ailelere verilebilir. Aileye destek eğitimin tamamlanması sonrasında, bireyin kazanımlarını günlük yaşama aktarması ve sürekliliğinin sağlanması için dikkat edilecek hususlar ifade edilmelidir.

SESLETİM VE SES BİLGİSİ MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Dildeki sesleri doğru biçimde üreterek, anlaşılır konuşma becerisi geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Konuşma için uygun duruş (postür) edinir.
2. Konuşma sırasında görev alan kas yapılarını kuvvetlendirir.
3. Konuşma sırasında görev alan kas yapılarının koordinasyonunu sağlar.
4. Konuşma sırasında gerekli hava akışını doğru yönlendirir.
5. Konuşmaya yardımcı organları, sesleri uygun ton, hız ve sürede ardışık diziler hâlinde üretmek için kullanır.
6. Konuşma seslerini ayırt eder.
7. Hedef ses birimini sözcükler içinde konumlarına göre ayırt eder.
8. Hedef konuşma sesini doğru üretir.
9. Hedef ses birimini sözcük içinde doğru kullanır.
10. Sözcükleri hecelerine ve ses birimlerine ayırır.
11. Ses birimlerden sözcükler oluşturur.
12. Ses birimlerini dil kurallarına uygun olarak dizer.
13. Hedef ses birimini cümle içinde doğru kullanır.
14. Hedef ses birimini doğal konuşmada kullanır.
15. Ses bilgisel farkındalık edinir.
16. Sözcük ve cümleleri doğru vurgu ve ezgi (entonasyon) ile üretir.
17. Günlük yaşamda anlaşılır biçimde konuşur.

MODÜLÜN SÜRESİ

Sesletim ve ses bilgisi modülünün süresi 48 ders saatidir. Bu ders saatleri bireysel eğitim biçiminde düzenlenir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Sesletim ve ses bilgisi bozuklukları, tek başına görüleceği gibi farklı nedenlere bağlı olarak da gözlenmektedir (yarık dudak- damak, işitme engeli, serebral palsi, ve nörolojik bozukluklar vb.). Bireydeki sesletim bozukluğunun nedenine göre farklı

programlar uygulanmalıdır. Sesletim ve ses bilgisi bozuklukları olan çocuklarda genellikle fonolojik süreçlerin aşama ve sırasının beklenen yaş düzeyine göre gecikmesi ayrıca sınırlı ses dağarcığı gözlenir.

2. Bazı bireylerde ses bilgisel gelişimde gecikmenin yanı sıra olağan dışı, alışılmadık ses değişiklikleri ile hata örüntüleri gözlenir. Bazı bireylerin hata örüntülerinde ise ileri derecede sapma görülür. Bu hatalar, bireylere özgü bireysel farklılıklar, alışılmadık ve tutarsız kullanımlar içerir. Böyle hatalar yapan bireyler ses birimlerin dildeki anlam değiştirme görevlerini kavrayamamış olduklarından ses birimleri sözcüklerde gelişimi güzel dizerler. Örneğin, “kapı” sözcüğü “tapı” olarak söylenir, “k” sesi yerine “t” sesi konur ama “k” sesi içermeyen “top” sözcüğünü birey “kop” olarak sesletebilir ve “k” sesi söylenebilir. Bu tür hata örüntüleri konuşmalarının anlaşılabilirliğini olumsuz etkiler. Bu bireyler hatalarının farkında değildirler. Ses birimleri kurallarına uygun olarak dizmede güçlüğü olan bireylerin eğitiminde, bireylerin yaşı, bilişsel ve fiziksel özelliklerinin dikkate alınması önemlidir (Ekte gelişim normları ve örneklerle ilişkin yararlı bilgiler verilmiştir.).
3. Çocukluk çağı apraksisi olan bireylerde ise yukarıda sözü edilen işlemlerin yanı sıra istemli sesletim de bozulur. Bu bireyler hatalarının farkına varırlar ama düzeltmek istedikçe hata yaparlar ve sözcüğü söyleme hareketini arama davranışında bulunurlar. Bunlarda tutarsız tekrarlama hataları görülür. İleri ve çok ileri düzeyde anlaşılma sorunu gözlenir (Ekte gelişim normları ve örneklerle ilişkin yararlı bilgiler verilmiştir.).
4. Yetişkinlerde gözlenen hatalar ya erken dönemde fark edilmemiş işlevsel sesletim sorunları ya da eşlik eden patolojilere (nörolojik hasarlar vb.) bağlı olarak ortaya çıkar. Yapılan değerlendirme sonrasında, bireyin sorununun özelliğine ve şiddetine göre uygun program belirlendikten sonra uygulamaya geçilmelidir.
5. Destek eğitim sürecinin sonunda bireyin hava akışını doğru yönlendirmesi, konuşmaya yardımcı organları (yüz, çene, dil, diş, damak, diş yuvası, yumuşak damak vb.) uygun pozisyonlarda yerleştirerek doğru kullanması, konuşma seslerini sesletim yeri, biçimi ve ötümlülük özellikleri açısından doğru üretmesi (uygun ton, hız ve sürede), farklı durum ve ortamlarda akıcı bir şekilde konuşması hedeflenmektedir.

6. Bireyin eğitim sürecini etkileyecek farklı durum ve ortamlar tespit edilirken (ev, okul, yuva, hastane, çalıştığı kurum, farklı kişilerle konuşma) bireyin yaşı, gelişimsel özellikleri, ilgileri göz önünde bulundurulmalıdır.
7. Eğitim yapılan oda, sessiz olmalı ve istenmeyen uyarıcılardan arındırılarak düzenlenmelidir. Çocukla/yetişkinle karşılıklı iletişim sağlayacak bir şekilde, bireyin fiziksel koşulları göz önüne alınarak hazırlanmış bir ortam olmalıdır. Örneğin; bir masada karşılıklı oturmada, aradaki mesafenin iletişim için uygun olmasına dikkat edilmelidir. Masa ve sandalye boyutları çocuğun yaş grubuna uygun ölçülerde olmalıdır.
8. Eğitim sırasında kullanılmak üzere ilgili materyaller bulunmalı ve bireyin yaşına uygun olmalıdır (oyuncaklar, resim kartları, resimli kitaplar, çeşitli araç gereç vb.). Değerlendirme sonrasında analiz, eğitim sonrasında karşılaştırma yapmak üzere kayıt alınması için gerekli teknik donanım (teyp, kaset, video vb.) bulunmalıdır. Bireyle birlikte artikülasyonda ve seslerin çalışılmasında kullanılmak üzere akustik analize uygun bilgisayar donanımı, mikrofon, kulaklık ve ilgili bilgisayar programları kullanılabilir.
9. Eğitim öncesinde bireyin sesletim/ses bilgisel düzeyini belirlemek için ilgili testler uygulandıktan sonra bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) doğrultusunda uygun eğitim yöntemi belirlenerek öğretim planı yapılır.
10. Sesletim ve ses bilgisi ile ilgili verilen destek eğitim, bireyin ihtiyacına uygun olarak haftada 1–3 ders saati şeklinde yapılmalıdır.
11. Sesletim ve ses bilgisi ile ilgili destek eğitim alan birey için önerilmiş ikinci bir destek eğitim programı bulunması durumunda, iki programın uygulama oturumları arasında bireyin; fiziksel, ruhsal ve bilişsel süreçleri açısından olumsuz yönde etkilenmemesine dikkat edilmelidir. Bireye bir günde en fazla tek oturum eğitim desteği verilebilecektir.
12. Eğitim desteği süreci boyunca, aile ile iş birliği yapılmalıdır. Bu doğrultuda ailenin; bireyin sesletim ve ses bilgisi bozukluğu hakkında bilgilendirilmesi, evde ve farklı

ortamlarda yapılması gereken çalışmaların anlatılması ve gösterilmesi, sonrasında bu açıdan gerekli kontrollerin yapılması gereklidir. Bireyin/ ailenin eğitim programına güvenmesi ve yeterince sorumluluk alması önemlidir. Birey ve aile, eğitim planını uygulamaya istekli ve kararlı olmalıdır. Bireyin eğitim planında yer alan hedeflere ulaşması için aile desteğinin maksimum düzeyde sağlanması önemlidir. Bu amaçla ailenin bireyle yapılan eğitim oturumlarını izlemesi sağlanmalı ve bunun için gerekli ortam düzenlemeleri yapılmalıdır. Destek eğitim alan bireyin yaşının küçük olması veya birden fazla engelinin olması durumunda ailenin eğitim sürecine daha etkili biçimde katılması sağlanmalıdır.

13. Aile ve/veya bireye eğitimde elde edilen kazanımların günlük hayatta kullanılabilmesi için gerekli bilgiler verilmelidir.
14. Bireyin sosyal etkinliklere katılımı ve sosyal ortamlarda bulunması teşvik edilerek sözel iletişimi desteklenmelidir. Birey ile ilgili varsa diğer eğitimcilerle iş birliği yapılmalı, bu eğitimcilere sesletim ve ses bilgisi bozukluklarının nedenleri hakkında bilgi verilmeli ve bu konuya yönelik desteği nasıl sağlayacakları konusunda önerilerde bulunulmalıdır.
15. Gerekli olduğunda sesletim ve ses bilgisi bozukluklarına eşlik eden özgül dil bozukluğu, öğrenme güçlüğü, ses bozukluğu gibi diğer bozuklukların olması durumunda birey diğer programlardan da yararlandırılmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. AĞIZ-YÜZ BÖLGESİ MOTOR BECERİLERİNİ GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI

1. Konuşma İçin Uygun Duruş (Postür)
2. Konuşma Üretiminde Görev Alan Kas Yapıları
3. Konuşma Üretimi ve Konuşmaya Yardımcı Organları

B. İŞİTSEL AYIRT ETME VE ALGI

1. Konuşma Sesleri
2. Hedef Ses Birimleri

C. SESLETİMİ (ARTİKÜLASYON) GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI

1. Hedef Sesi Sözcük, Sözcük Öbekleri ve Cümle İçinde Kullanma

2. Hedef Sesi Farklı Ortam ve Durumlarda Kullanma

Ç. SES BİLGİSİ (FONOLOJİK) VE FARKINDALIK GELİŞİMİ

1. Ses Birimleri
2. Ses Birim Dağılımı ve Hece Yapısı
3. Sözcükleri Hecelerine ve Ses Birimlerine Ayırma ve Birleştirme
4. Hedef Ses Birimi
5. Ses-Harf İlişkisi
6. Konuşmada Doğru Vurgu ve Entonasyon

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Sesletim ve Ses Bilgisi Modülü değerlendirilirken birey hakkında ön bilgi alınması ve gerekli ölçümlerin yapılması faydalı olacaktır.

1. Bireyin kişisel bilgileri, öyküsü ve tıbbi raporlara ilişkin ön bilgileri alınmalıdır.
2. Bireyin ihtiyacına göre farklı ortamlarda gözlem ve görüşme yapılmalıdır.
3. Bireye işitme testi yapılmalı ve işitsel ayırt etme becerileri değerlendirilmelidir.
4. Bireyin konuşma gelişimine yönelik ağız-yüz bölgesi motor becerilerine göre değerlendirilmelidir.
5. Sesletim ve ses bilgisi ve işitsel algı değerlendirmelerinin yapılabilmesi için standardizasyonu yapılmış norma dayalı değerlendirme testleri kullanılmalıdır. Bu süreç aşağıdaki basamakları içermelidir:
 - Sesletim analizi (sesletim yeri-titreşim-sesletim biçimi)
 - Sesçil (fonetik) ve ses birim (fonemik) envanterinin çıkarılması
 - Ses bilgisel işlem analizi (Hataların niteliği, biçimi ve tutarlılığının betimlenmesi)
 - Ses bilgisel farkındalık ve üst-dil becerileri yönünden değerlendirme
 - Ses-harf ilişkisini değerlendirme
 - Bürünsel (prozodik) özelliklerin analizi
 - Konuşmanın anlaşılabilirliğini değerlendirme
 - Uyarılabilirliği (taklit edebilme) değerlendirme

Değerlendirmelerde aşağıda belirtilen değerlendirme araçları kullanılabilir:

- Sesletim ses bilgisi ve işitsel algı değerlendirmelerinde standardizasyonu yapılmış norma dayalı değerlendirme testleri

- Yarık-dudak damak, gelişimsel ya da edinsel dizartri, apraksi değerlendirmelerinde özel ayrıntılı ölçüm cihazları veya değerlendirme listeleri
- Kayıt için gerekli materyal (teyp, kaset, video vb.)
- Çeşitli oyuncak, kitap vb.

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A.Kaba Değerlendirme

Kaba Değerlendirme Formu'nda gerçekleşen kazanımlar artı "+", gerçekleşmeyen kazanımlar eksi "-" olarak işaretlenmelidir. "Açıklama" bölümüne ise sesletim ve ses bilgisi modülünü değerlendirme sürecindeki gözlemler kısaca belirtilmelidir.

Değerlendirmede bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu (yarık dudak- damak, işitme engeli, gelişimsel/edimsel apraksi, dizartri vb.) gibi hususlar dikkate alınarak öncelikli ihtiyaçları aile/vasi ile belirlenmelidir. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken, gereksinimine uygun olan kazanımlar "Açıklamalar" bölümünde belirtilmelidir.

Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan "Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa işaretlenmelidir.

Kaba değerlendirme sonrasında sesletim ve ses bilgisi sorunu olduğu varsayılan bireye yönelik *örnek form* hazırlanmıştır.

Bireyin sesletim ve ses bilgisine yönelik değerlendirilmesi, karşılıklı konuşma, gözlem ve test sonuçlarına dayalı yapılmalıdır. Karşılıklı konuşma için bireyin yaşına, ilgisine uygun konular seçilmesine özen gösterilmelidir.

Öğretim öncesi değerlendirmede, bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi kriterler dikkate alınarak elde edilen tüm veriler doğrultusunda kazanımlarda gerekiyorsa uyarılama yapılmalıdır. Bireye yönelik tespit edilen hedef kazanımların varsa aşamaları “Kazanımlar” sütununun altında detaylandırılarak yazılmalıdır.

“Öğretim Öncesi Değerlendirme” sütununa kazanımlara yönelik işaretleme yapılırken, bireye yönelik yazılan hedef kazanım dikkate alınarak birey üç’lü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilmelidir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa üç “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa iki “2”, gerçekleştiremiyorsa bir “1” şeklinde değerlendirilecektir.

C . Öğretim Sürecini Değerlendirme

Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ay sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Süreci Değerlendirme” sütununa işaretlenir.

Form eğitimi yapan uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

“Öğretim Öncesi Değerlendirme” sonucunda belirlenen hedef kazanımların öğretimi yapılacaktır.

Bireyin sesletim ve ses bilgisine yönelik değerlendirilmesi, karşılıklı konuşma ve gözlem, test sonuçlarına dayalı olarak yapılmalıdır. Karşılıklı konuşma için bireyin yaşına, ilgisine uygun konular seçilmesine özen gösterilmelidir.

Her ay sonunda hedef kazanımlar üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilecektir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

Her ay sonunda ara değerlendirme yapılır. Değerlendirme sonucu rapor edilir, bireyin dosyasında saklanır.

Sesletim ve ses bilgisi modülünde bireyin “Hedef /r/ konuşma sesini doğru üretir” kazanımını gerçekleştiremediği düşünülerek **bir örnek** hazırlanmıştır.

Her ders saat sonrasında aileye/bireye yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler hakkında sözlü ya da yazılı bilgi verilmeli, önerilerde bulunulmalıdır. Her ay sonunda imza karşılığı aileye/bireye o ay yapılanlarla ilgili bilgi ve önerilerin yer aldığı Değerlendirme Raporu verilecektir. Raporun bir nüshası bireyin dosyasında saklanacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

Öğretim sürecinde yapılan son ders saati değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu modül için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.

D. Öğretim Sonrası (Dönem Sonu) Değerlendirme

Öğretim sonu (dönem sonu) değerlendirme sonuçları, Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenmelidir.

Form doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise, o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyenler ya da öğretimi yapılamayanlar **Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’ndaki RAM Bilgilendirme Bölümü**’ne ayrıntılı olarak işlenmelidir. Öğretime hiç başlanmadı ise gerekçeleri, başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi aşamada kaldığına dair açıklamalar yapılmalıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

KABA DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Sesletim ve Ses Bilgisi
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik Nu :
Doğum Tarihi : 20.03.1999

	Modül Kazanımları	Evet Hayır	Açıklamalar*
1	Konuşma için uygun duruş (postür) edinir.	+	
2	Konuşma sırasında görev alan kas yapılarını kuvvetlendirir.	+	
3	Konuşma sırasında görev alan kas yapılarının koordinasyonunu sağlar.	+	
4	Konuşma sırasında gerekli hava akışını doğru yönlendirir.	+	
5	Konuşmaya yardımcı organları, sesleri uygun ton, hız ve sürede ardışık diziler hâlinde üretmek için kullanır.	+	
6	Konuşma seslerini ayırt eder.	+	
7	Hedef ses birimini sözcükler içinde konumlarına göre ayırt eder.	+	
8	Hedef konuşma sesini doğru üretir.	-	“r “sesini doğru olarak üretmiyor.
9	Hedef ses birimini sözcük içinde doğru kullanır.	-	“r “sesini başta, ortada, sonda doğru olarak üretmiyor.
10	Sözcükleri hecelerine ve ses birimlerine ayırır.	+	
11	Ses birimlerden sözcükler oluşturur.	+	
12	Ses birimlerini dil kurallarına uygun olarak dizer.	+	
13	Hedef ses birimini cümle içinde doğru kullanır.	-	“r “ cümle içinde doğru üretmiyor.
14	Hedef ses birimini doğal konuşmada kullanır.	-	Günlük yaşamında konuşurken “r sesini doğru üretmiyor.

15			
16			
17			

Değerlendirme Tarihi

.../.../...

Uygulayıcı
Adı ve Soyadı

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

Modülün Adı : Sesletim ve Sesbilgisi
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi : 20.03.1999

Ait Olduğu Ay:

Kazanımlar	ÖLÇÜT	Yönerge	Öğretim Öncesi Değerlendirme	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																	
				1. AY AY/YIL .../...			2. AY AY/YIL .../...			3. AY AY/YIL .../...			4. AY AY/YIL .../...			5. AY AY/YIL .../...			6. AY AY/YIL .../...		
				1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1.Hedef konuşma sesini doğru üretir.	3/3	/r/ sesini benim söylediğim gibi söyle	1			x															
2.Hedef /r/ sesini sözcük içinde doğru kullanır.	3/3	Radyo	1			x															
a.Sözcük başında “r” sesini söyler.																					
b.Sözcük ortasında “r” sesini söyler.		Sır	1			x															
c.Sözcük sonunda “r” sesini söyler.		Kar	1			x															
3.Hedef /r/ sesbirimini cümle içinde doğru olarak kullanır.	3/3	Radyo tamircisi	1			x															
a.“r” sesini sözcük öbeklerinde söyler.																					

AİLE BİLGİLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı : Doğum Tarihi : Aldığı Modüller : 1. 2. 3.	Ait Olduğu Ay/Yıl
Kazanımlar (Bireyin BEP’inde yer alan tüm kazanımlar burada belirtilecektir): 1. 2. 3.	
Bireyin Geldiği Seviye (Aydın içinde yapılanlar, bireyin kazandıkları, yetersiz kaldığı kazanımlar belirtilecektir) : 1. 2. 3.	
Aileye Öneriler (Yapılanların desteklenebilmesi için aileye kazanımlarla ilgili verilecek öneriler, aktivite örnekleri yer alacaktır):	

Tarih

.../.../...

Veli
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Sesletim ve Ses Bilgisi	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Adı Soyadı :	Eğitimin Bitirme Tarihi :
Doğum Tarihi :	T.C. Kimlik Nu. :

	KAZANIMLAR	AYLAR											
		1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
1.	Hedef konuşma sesini doğru üretir.	+											
2.	Hedef /r/ sesini sözcük içinde doğru üretir.	-	+										
3.	Hedef sesi cümle içinde doğru üretir.		-	+									
4.	...												
5.	...												

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ayda sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) artı “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) eksi “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya artı “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

1. Bireyin Destek Eğitim Programından Yararlanmadan Önceki Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim öncesi yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
2. Bireyin Destek Eğitim Sonrası Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim sonrası yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
3. Öneriler :

Tarih
.../.../...

Veli
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

SESLETİM VE SESBİLGİSİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEDE YARARLI BİLGİLER

ÇOCUKLARDA GELİŞİMSEL SES BİRİM KAZANIMI VE FONOLOJİK GELİŞİM

Çocuklarda gelişimsel ses birim edinimi için aşağıdaki bilgiler yararlı olabilir.

Gelişimsel Ses Birim Edinim Envanteri

Aşağıda yer alan normlar, Türk çocukları için Türkçe Sesletim ve Ses Bilgisi Testi (SST) (Topbaş, S. 2004) ve Ankara Artikülasyon Testi (AAT), (Ege, P., Acarlar, F., Turan, F. 2004), artikülasyon testleri kullanılarak derlenmiştir. Bu bulgular, test edilen çoğu ünsüz sesin edinim yaşının aynı kaldığını ya da az oranda ileriye doğru kaydığını ortaya koymaktadır.

Yaş	Sesler
1 yaş 6 ay- 2 yaş 11 ay	b, d, t, k, m, n, y
3 yaş 0 ay -3 yaş 11 ay	p, t, g, k, n, ş, c, ç, l, y, v, f, s, z, j, h, r
4 yaş 0 ay -4 yaş 11 ay	f, v, z, j, h, r, ğ
5 yaş 0 ay -6 yaş 11 ay	r

Ses Bilgisel İşlemler: Hata Örüntüleri

3 yaş 6 ay: Kaybolan ses bilgisel süreçler	3 yaş 6 ay: Devam eden ses bilgisel süreçler
Hece Yitimi: Sözcük içinde bazı hecelerin söylenmemesi	Ünsüz Düşmesi: Sözcük ortasında n, m, r, l, y seslerinin silinmesi
Ünsüz Düşmesi: Sözcük başı ve sonu seslerin söylenmemesi	Ünsüz Öbeklerinden birinin silinmesi
Ses Aktarımı:Sözcük içindeki bir sesin konumunun değişmesi	Akıcıların Kayması: : r, l, y seslerinin tümünün birbiri yerine konması ve/veya silinmesi ve/veya ünlü gibi çıkarılması
Ünsüz Uyumu: Sözcük içinde seslerin birbirine benzemesi	Ötümlü-Ötümsüzleşme: Ötümlü seslerin ötümsüz, ötümsüz seslerin ötümlü üretilmesi
Önleştirme: Arka seslerin önde üretilmesi	Damaksıllaştırma:
Art-damaksıllaşma: Diş yuvası seslerin damakta üretilmesi	
Duraklaştırma: Sürtünmeli seslerin durak sesi gibi üretilmesi	

Konuşma Anlaşılrlığı Yüzdesini Hesaplama

En az 100 sözcüklük örnekleme konuşma anlaşılrlığı yüzdesini hesaplamada kullanılan formül aşağıda yer almaktadır. Bu ölçüm genellikle şöyle bir yargı ile sonuçlanır;

$$\text{Anlaşılır Sözcüklerin Yüzdesi} = \frac{\text{Toplam \# anlaşılır sözcükler} \times 100}{\text{Toplam \# Sözcükler}}$$

Örnek, “Can’ın konuşmasında anlaşılabilirlik yüzdesi 63’tür. Bu da Can’ın karşılıklı konuşmadaki konuşma örneklemini içeren bir kaydı, onu tanımayan bir dil ve konuşma terapisti tarafından dinlenmesi sonucunda 100 sözcükten 63’ünü anladığı anlamına gelmektedir.”

Çocukların Konuşmalarında Anlaşılabilirlik Beklentileri

Yaş	Konuşma Anlaşılabilirliği Averajı	Konuşma Anlaşılabilirliği Aralıkları
3	%73	%54 - %80
4	%93	%73 - %100
5	Belirtilmemiş	%90 - %100

Konuşma Şiddeti Ölçümü

Alan uzmanları, konuşma bozukluğunun şiddeti hakkında yargıda bulunmak için sıklıkla hafif, orta, ciddi-ileri şeklinde oranlamalar kullanmaktadırlar.

$$\text{Doğru ses birim yüzdesi (DÜY)} = \frac{\text{Doğru ünsüz frekansı}}{\text{Toplam ünsüz}} \times 100$$

(doğru ünsüz frekansı + yanlış ünsüz frekansı)

YETİŞKİNLERDE KONUŞMA ANLAŞILIRLIĞI VE KONUŞMA ŞİDDETİ ÖLÇÜMÜ

Yetişkinlerde konuşma anlaşılabilirliği ve konuşma şiddeti ölçümlerinin hesaplanmasında da yukarıda verilen formüller uygulanır. Ekte verilen şiddet çizelgesi çocuklarda (Türkçe normlar da dikkate alınarak) ve yetişkinlerde yaşa göre ortalama anlaşılabilirlik ve şiddet düzeyleri olarak uluslararası kabul edilen kriterlere göre hazırlanmıştır.

SESLETİM-SES BİLGİSİ MOBÜLÜ ŞİDDET ÖLÇEĞİ			
ŞİDDET DERECEŚİ		DAVRANIŞSAL TANIM	TAVSİYE EDİLEN EN AZ TERAPİ OTURUMU
SORUN YOK VE/VEYA MİNİMAL DÜZEYDE	ANLAŞILABİLİRLİK	>%90 anlaşılır (≥5 yaş). % 80 anlaşılır (3–4 yaş). % 50–75 anlaşılır (2–3 yaş).	Özel eğitim gerekmez.
	KONUŞMA SESLERİ	Yaşına uygun fonem kazanımı	Minimal düzeyde sorun var ise öğretmene danışmanlık yapılır.
	SESBİLGİSEL İŞLEMLER	Sesbilgisel herhangi bir hata yok	
	UYARILABİLİRLİK (TAKLİT EDEBİLME)	Hatalı söylenen seslerin %90'ı taklit edilebilir	
HAFİF	ANLAŞILABİLİRLİK	%80–90 anlaşılır (≥5 yaş) . %70–80 anlaşılır (3–4 yaş). %40–50 anlaşılır (2–3 yaş).	Kısa süreli özel eğitim gerekir.
	KONUŞMA SESLERİ	Yaşına uygun olacak şekilde 1–2 sesin söylenememesi	
	SESBİLGİSEL İŞLEMLER	Aşağıdaki durumlarda bir veya daha fazla hata olması /r/ foneminin /l/ veya /y/ olarak söylenmesi ve/veya birbirleri yerine konmaları - Hece sonu/Sözcük sonu ünsüz-öbeklerinde (iki ünsüz fonem yan yana geldiğinde) birinin söylenmemesi (özellikle /r/ veya /l/ nin söylenmemesi)	
	UYARILABİLİRLİK (TAKLİT EDEBİLME)	Hatalı söylenen seslerin %60-80'ı taklit edilebilir	
ORTA	ANLAŞILABİLİRLİK	%70–80 anlaşılır (≥5 yaş). %60–70 anlaşılır (3–4 yaş). %30–40 anlaşılır (2–3 yaş).	Özel eğitim gerekir.
	KONUŞMA SESLERİ	Yaşına uygun olacak şekilde 3-5 sesin söylenememesi ve/veya zayıf artikülasyonu	
	SES BİLGİSEL İŞLEMLER	Aşağıdaki durumlarda iki farklı süreçte veya daha fazla hata olması - Hece başı/sonu sözcük başı/sonu bulunan ünsüz fonemlerin söylenmemesi - Yumuşak damak fonemlerin (/k/,/g/) ağız içindeki	

		söylenme yerlerinin öne doğru getirilerek /t, d/ olarak çıkarılması - Sürtünmeli fonemlerin (/f/, /v/, /s/, /z/, /ʃ/, /j/, /h/) duraklı fonem (/b/, /d/, /g/, /k/, /p/, /t/) gibi söylenmesi - Durak-sürtünmeli /ç, c/ seslerin durak özelliğini kaybedip sürtünmeli /s, ş / özelliklerini koruması - Fonemlerin birbiri ile yer değiştirmesi - Fonemlerin birbiri ile yer değiştirmesi vb.	
	UYARILABİLİRLİK (TAKLİT EDEBİLME)	Hatalı söylenen seslerin %50-60'ı taklit edilebilir	
İLERİ	ANLAŞILABİLİRLİK	<%70 anlaşılır (≥5 yaş) <%60 anlaşılır (3-4 yaş) <%30 anlaşılır (2-3 yaş)	Özel eğitim gerekir.
	KONUŞMA SESLERİ	En az ≥5 sesin yaşına uygun olacak şekilde söylenmemesi (sınırlı fonetik envanter) ve/veya zayıf artikülasyonu. Nöromotor güçlükler, yapısal anomaliler ve/veya fizyolojik patolojiler eşlik edebilir.	
	SES BİLGİSEL İŞLEMLER	Yukarıdaki işlemler yanı sıra az rastlanan ve/veya sıradışı hatalar olması: Aşağıdaki durumlarda en az üç veya daha fazla farklı işlemde hata olması - Ötümlü yerine ötümsüz, ötümsüz yerine ötümlü ünsüz koyma - Ağız içindeki önde çıkartılan seslerin /t, d/ arkaya doğru getirilerek /k, g/ olarak çıkarılması - Genizsi olmayan ünsüzlerin genizsi çıkartılması - Gırtlak seslerinin kullanılması - Sistematik ses tercihi	
	UYARILABİLİRLİK (TAKLİT EDEBİLME)	Hatalı söylenen seslerin <%50'si taklit edilebilir.	
	ANLAŞILABİLİRLİK	Konuşma hiç anlaşılmaz. Genellikle nöromotor güçlükler,	

ÇOK İLERİ		yapısal anomaliler ve/veya fizyolojik patolojiler eşlik eder.	Özel eğitim gerekir.
	KONUŞMA SESLERİ	Çok sınırlı ses dağarcığı	
	SES BİLGİSEL İŞLEMLER	Bireye özgü tutarsız işlemler kullanılması	
	UYARILABİLİRLİK (TAKLİT EDEBİLME)	Hatalı söylenen seslerin <%30'u taklit edilebilir.	

Türkçe normlara göre hazırlanmıştır: Topbaş, 2004/5, Ege ve diğerleri., 2004.

AKICI KONUŞMA MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Dil gelişim dönemlerine ve /veya yaşa uygun bir şekilde akıcı konuşma becerisi geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Konuşma sırasında konuşmayı kolaylaştıracak şekilde beden kontrolünü sağlar.
2. Konuşma sırasında konuşma ile solunum uyumunu sağlar.
3. Konuşma hızını ayarlayarak konuşur.
4. Konuşma ritmini ayarlayarak konuşur.
5. Sözcük içi takılmaları olmadan konuşur.
6. Sözcük arası takılmaları olmadan konuşur.
7. Konuşmaya istekli olur.
8. Farklı ortam ve durumlarda akıcı konuşur.

MODÜLÜN SÜRESİ

Akıcı konuşma modülünde verilecek destek eğitimin süresi 48 ders saatidir. Bu ders saatleri bireysel eğitim biçiminde düzenlenir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Akıcı konuşma bozukluğu, sözel ifade akıcılığının bozulmasıdır. Akıcılıkta ortaya çıkan ses, hece, sözcük tekrarları, uzatmalar, bloklar, uygun olmayan duraklamalar, düzeltmeler konuşmanın akışını etkiler. Konuşma sırasında sözcük içi takılmalar olabileceği gibi sözcük arası takılmalar da görülebilir. Sözcük içi takılmaları; ses, hece, tek heceli sözcük tekrarları ve uzatmalar, bloklar şeklinde, sözcük arası takılmalar da ise duraklamalar, düzeltmeler, yerine sözcük kullanmalar şeklinde görülebilmektedir. Konuşma hızı ve ritminde ortaya çıkan bozukluklara bazen eşlik eden ikincil davranışlar da (yüz ve vücut hareketleri vb.) görülebilir.
2. Eğitimin planlanmasında, kişinin kronolojik yaşı, bilişsel düzeyi, kekemeliğin şiddeti, kendisi veya yakın çevresi tarafından problemin algılanma biçimi de

dikkate alınmalıdır. Yapılan değerlendirme sonrasında, yukarıda belirtilen faktörlerin özelliklerine uygun program belirlendikten sonra uygulamaya geçilmelidir.

3. Sözel iletişim teknikleri; göz kontağı kurma, dinleme, karşılıklı konuşmayı başlatma, sürdürme, sonlandırma, konuşma sırası alma, zamanlama gibi becerilerdir. Akıcı konuşma bozukluğu olan bireylerde sözel iletişim tekniklerini kullanmada yetersizlik görülebilir. Bireyin eğitim planında gereksinimine uygun iletişim teknikleri konusundaki hedef ve etkinliklere yer verilmelidir.
4. Eğitim yapılan oda, sessiz olmalı ve istenmeyen uyarıcılardan arındırılarak düzenlenmelidir. Bireyle karşılıklı iletişim sağlayacak şekilde, bireyin fiziksel koşulları göz önüne alınarak hazırlanmış bir ortam olmalıdır. Örneğin; bir masada karşılıklı oturmada, aradaki mesafenin iletişim için gerekli olan mesafeye uygun olmasına dikkat edilmelidir. Masa ve sandalye boyutları bireyin yaşına ve fiziksel özelliklerine uygun olmalıdır.
5. Bireyin eğitim sürecini etkileyecek farklı durum ve ortamlar tespit edilirken (ev, okul, yuva, hastane, farklı kişilerle konuşma vb.) bireyin yaşı, gelişimsel özellikleri, ilgileri göz önünde bulundurulmalıdır.
6. Eğitim sırasında kullanılmak üzere ilgili materyaller bulunmalı, bireyin yaşına uygun olmalıdır (oyuncaklar, resim kartları, resimli kitaplar, çeşitli araç gereç vb.). Eğitim sürecinde analiz ve değerlendirme amacıyla kayıt almada gerekli teknik donanım (teyp, kaset, video vb.) bulunmalıdır. Akıcı konuşma bozukluklarında kullanılan yaklaşıma uygun biçimde farklı teknolojik araç ve gereçler (bilgisayar donanımı, mikrofon, kulaklık, sayaçlar, metronom vb.) kullanılabilir.
7. Eğitim öncesinde bireyin akıcı konuşma bozukluğunun tipleri ve şiddeti belirlendikten sonra “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı” (BEP) doğrultusunda uygun eğitim yöntemi belirlenerek öğretim planı yapılır. Akıcı konuşma

eğitiminde bireyin yaşı ve özellikleri dikkate alınarak “Akıcılık Biçimlendirme” gibi doğrudan ve “Lidcombe” ve “ Çevre ve Davranış Düzenleme” gibi dolaylı yöntemler kullanılabilir.

8. Akıcı konuşma bozuklukları ile çalışmada verilen destek eğitim haftada 1-3 ders saati şeklinde yapılmalıdır. İki oturum arasında en az bir gün bırakılmalıdır.
9. Akıcı konuşma bozukluğu ile ilgili destek eğitim alan birey için önerilmiş ikinci bir destek eğitim programı bulunması durumunda, iki programın uygulama oturumları arasında, bireyin fiziksel, ruhsal ve bilişsel süreçleri açısından olumsuz yönde etkilenmemesine dikkat edilmelidir. Bireye bir günde en fazla iki oturum eğitim desteği verilmelidir.
10. Eğitim desteği süreci boyunca, aile ile iş birliği yapılmalıdır. Bu doğrultuda aileye; bireyin akıcı konuşma bozukluğunu oluşturan ortam ve faktörler hakkında bilgi verilmeli, bu ortam ve faktörlerin ortadan kaldırılması ya da azaltılmasını sağlayacak önerilerde bulunulmalıdır. Evde yapılacak çalışmaların nasıl yapılacağının anlatılması ve gösterilmesi, sonrasında bu açıdan gerekli kontrollerin yapılması gereklidir. Bireyin/ ailenin eğitim programına güvenmesi ve yeterince sorumluluk alması önemlidir. Birey ve aile, eğitim planını uygulamaya istekli ve kararlı olmalıdır. Aile ve/veya bireye eğitimde elde edilen kazanımların günlük hayatta kullanılabilmesi için gerekli bilgiler verilmelidir. Bireyin sosyal aktivitelere katılımı ve sosyal ortamlarda bulunması teşvik edilerek sözel iletişimi desteklenmelidir.
11. Destek eğitim alan bireyin yaşının küçük olması veya birden fazla engelinin olması gibi durumlarda ailenin eğitim sürecine daha etkili biçimde katılması sağlanmalıdır. Varsa birey ile ilgili diğer eğitimcilerle iş birliği yapılmalıdır. Eğitimcilere akıcı konuşma bozukluklarını oluşturan ortam ve faktörler hakkında bilgi verilmeli ve akıcı konuşma bozukluğunun giderilmesine yönelik desteğin nasıl verilebileceği konusunda önerilerde bulunulmalıdır.
12. Akıcı konuşma bozukluğuna eşlik eden, öğrenme güçlüğü, ses bozukluğu gibi diğer bozuklukların olması durumunda birey diğer programlardan da yararlandırılmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. KONUŞMA VE BEDEN KONTROLÜ

1. Vücut Duruşu
2. Beden Kontrolü Sağlama

B. KONUŞMA SESİNİN VE KONUŞMANIN KONTROLÜ

1. Konuşma ve Solunum Koordinasyonu
2. Konuşma Sırasında Konuşma ile Solunum Uyumu
3. Konuşma Hızı ve Ritmi
4. Konuşma ve Duyguların Kontrolü
5. Konuşma Gürlüğü ve Tınısının Kontrolü

C. SÖZEL İLETİŞİM SÜRECİ

1. Sözel İletişim Teknikleri
2. Konuşma Motivasyonu

Ç. AKICI KONUŞMA

1. Konuşma Akıcılığını Etkileyen Davranışlar
2. Farklı Ortam ve Durumlarda Anlaşılır Bir Biçimde Akıcı Konuşma

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Akıcı Konuşma Modülü değerlendirilirken birey hakkında ön bilgi alınması ve gerekli ölçümlerin yapılması faydalı olacaktır.

1. Bireyin kişisel bilgileri, öyküsü ve tıbbi raporlara ilişkin ön bilgileri alınmalıdır.
2. Gerektiğinde bireye farklı ortamlarda gözlem (ev, okul, oyun ortamı vb.) yapılmalıdır.
3. Gözlem ve bireyle görüşmede programı uygulayan uzman tarafından bireyin sözel olmayan davranışları; kaygı, gerginlik, kasılma, solunum şekilleri, konuşmaya eşlik eden uygun olmayan vücut hareketleri (kaş kaldırma, göz kırpma, başını yana eğme gibi) tespit edilmelidir.

4. Gerekli görüldüğünde, bireyin yaşına ve sosyal statüsüne uygun biçimde, önemli diğer kişiler (sınıf öğretmeni, özel eğitimcisi, terapisti, doktoru vb.) ile görüş alışverişinde bulunulmalıdır.
5. Programı uygulayan uzman tarafından, farklı ortamlarda konuşma ve okuma sırasında en az 100 kelime veya 200 hece içeren konuşma kaydı (teyp, ses kaydedici veya kamera vb.) alınmalıdır. Bu kayıt destek eğitim verilen kurumda ve sınıfta eğitimciler tarafından, ev ve ev dışı ortamlarda aile tarafından da alınabilir. Bu ortamlardan bir konuşma örneğinin bütün kişiler için benzer özellik ve içerik göstermesini gerektirmektedir.
6. Uygulanacak eğitim sürecinin planlanmasında, bireyin nasıl iletişim kurduğu, sosyal, duygusal, eğitsel ya da mesleki performansının sorunundan nasıl etkilendiği de dikkate alınmalı, programın hedefleri bu unsurlar da göz önüne alınarak belirlenmelidir.

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

Kaba Değerlendirme Formu'nda gerçekleşen kazanımlar "+", gerçekleşmeyen kazanımlar "-" olarak işaretlenmelidir. "Açıklama" bölümüne ise akıcı konuşma bozukluğunu değerlendirme sürecindeki gözlemler kısaca belirtilmelidir.

Değerlendirmede bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi hususlar dikkate alınarak gereksinimleri aile/vasi ile belirlenmelidir.

Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütununa işaretlenmelidir.

Kaba değerlendirme sonrasında akıcı konuşma bozukluğu olduğu varsayılan bireye yönelik **örnek form** hazırlanmıştır.

Bireyin akıcı konuşma bozukluğuna yönelik değerlendirilmesi, karşılıklı konuşma ve gözleme dayalı olarak yapılmalıdır. Karşılıklı konuşma için bireyin yaşına, ilgisine uygun konular seçilmesine özen gösterilmelidir.

Öğretim öncesi değerlendirmede, bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi kriterler dikkate alınarak elde edilen tüm veriler doğrultusunda kazanımlarda gerekiyorsa uyarılama yapılmalıdır. Bireye yönelik tespit edilen hedef kazanımların varsa aşamaları “Kazanımlar” sütununun altında detaylandırılarak yazılmalıdır.

Öğretim Öncesi Değerlendirme sütununa kazanımlara yönelik işaretleme yapılırken bireye yönelik yazılan hedef kazanım dikkate alınarak üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilmelidir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

C. Öğretim Sürecini Değerlendirme

Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ay sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Süreci Değerlendirme” sütununa işaretlenir.

Form eğitimi yapan uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda belirlenen hedef kazanımların öğretimi yapılacaktır.

Bireyin akıcı konuşma bozukluğuna yönelik değerlendirilmesi, karşılıklı konuşma ve gözleme dayalı olarak yapılmalıdır. Karşılıklı konuşma için bireyin yaşına, ilgisine uygun konular seçilmesine özen gösterilmelidir.

Her ay sonunda hedef kazanımlar üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilecektir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir. Her ay sonunda ara değerlendirme yapılır. Değerlendirme sonucu rapor edilir, bireyin dosyasında saklanır.

“Akıcı Konuşma” modülünde bireyin “Sözcük içi takılmaları olmadan konuşur.” kazanımını gerçekleştiremediği düşünülerek **bir örnek** hazırlanmıştır.

Öğretim sürecinde, bireyin farklı ortamlarda konuşması ve okuması da hedeflenmeli, değerlendirme sürecinde sözel olmayan davranışları not edilmelidir.

Her öğretim sonrasında aileye/bireye yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler hakkında sözlü ya da yazılı bilgi verilmeli, önerilerde bulunulmalıdır.

Her ay sonunda imza karşılığı aileye/bireye o ay yapılanlarla ilgili bilgi ve önerilerin yer aldığı Değerlendirme Raporu verilecektir. Raporun bir nüshası bireyin dosyasında saklanacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

Öğretim sürecinde yapılan son ders saati değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu modül için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.

D. Öğretim Sonrası Dönem Sonu Değerlendirme

Bireyin gelişimi, öğretim süreci değerlendirme sonuçlarına uygun olarak her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenecektir.

Form doldurulurken kazanıma hangi ay içerisinde başlanmış ise, o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyenler ya da öğretimi yapılamayanlar **Bireysel Performans Bireysel Performans Değerlendirme Formu'ndaki RAM Bilgilendirme Bölümü'**ne ayrıntılı olarak işlenmelidir. Öğretime hiç başlanmadı ise gerekçeleri, başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi aşamada kaldığına dair açıklamalar yapılmalıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

KABA DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Akıcı Konuşma
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi : 12.11.1996

Modül Kazanımları	Evet /Hayır	Açıklamalar*
Konuşma sırasında konuşmayı kolaylaştıracak şekilde beden kontrolünü sağlar.	+	
Konuşma sırasında konuşma ile solunum uyumunu sağlar.	-	Nefes alma sırasında konuşuyor.
Konuşma hızını ayarlayarak konuşur.	-	Bloklar nedeniyle konuşma hızı etkilenmiş.
Konuşma ritmini ayarlayarak konuşur.	-	Solunum kontrolü olmadığı için konuşma ritmi bozuk.
Sözcük içi takılmaları olmadan konuşur.	-	Sözcük içi takılma yüzdesi % 8' dir.
Sözcük arası takılmaları olmadan konuşur.	+	
Konuşmaya istekli olur.	-	
Farklı ortam ve durumlarda akıcı bir biçimde konuşur.	-	Ailedeki kişilerle akıcı olarak konuşamıyor.

Değerlendirme Tarihi

...../...../.....

Uygulayıcı
Adı ve Soyadı

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

Modülün Adı : Akıcı Konuşma
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi : 12.11.1996

Ait Olduğu Ay:

Kazanımlar	ÖLÇÜT	Yönerge (Karşılıklı konuşmaya ve gözleme dayalı değerlendirilir.)	Öğretim Öncesi Değerlendirm	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																	
				1. AY AY/YIL .../...			2.AY AY/YIL .../...			3.AY AY/YIL .../...			4.AY AY/YIL .../...			5.AY AY/YIL .../...			6.AY AY/YIL .../...		
				1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1.Konuşma sırasında konuşma ile solunum uyumunu sağlar.	3/3		1			x			x												
a.Burundan nefes alıp ağzından verir.																					
b.Nefes verme sırasında konuşur.	3/3																				
2. Konuşma hızını ayarlayarak konuşur.																					
a.Solunum kontrolünü sağlayarak bloklar olmadan konuşur.	3/3		1	x				x				x									
3.Konuşma ritmini ayarlayarak konuşur.																					
a.Solunum kontrolünü sağlayarak konuşma ritmini ayarlar.	3/3		1		x			x				x									

4.Sözcük içi takılmaları olmadan konuşur.	2/3		1	x				x			x									
5.Konuşmaya istekli olur.	3/3		2						x		x									
6.Farklı ortam ve durumlarda akıcı bir biçimde konuşur. a.Okulda, evde akıcı ve anlaşılır biçimde konuşur.	3/3		1	x				x		x				x						

KISALTMALAR: Hedef kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, hiç gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

Tarih
.../.../...

Uygulayıcı
Adı soyadı
İmza

AİLE BİLGİLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı : Doğum Tarihi : Aldığı Modüller : 1. 2. 3.	Ait Olduğu Ay/Yıl
Kazanımlar (Bireyin BEP’inde yer alan tüm kazanımlar burada belirtilecektir): 1. 2. 3.	
Bireyin Geldiği Seviye (Aydın içinde yapılanlar, bireyin kazandıkları, yetersiz kaldığı kazanımlar belirtilecektir) : 1. 2. 3.	
Aileye Öneriler (Yapılanların desteklenebilmesi için aileye kazanımlarla ilgili verilecek öneriler, aktivite örnekleri yer alacaktır):	

Tarih

.../.../...

Veli
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

ÖĞRETİM SONRASI (DÖNEM SONU) DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Akıcı Konuşma	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Adı Soyadı :	Eğitimin Bitirme Tarihi :
Doğum tarihi :	T.C. Kimlik Nu. :

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
1.Konuşma sırasında konuşmayı kolaylaştıracak şekilde beden kontrolünü sağlar.	-	-	-	+								
2.Sözcük içi takılmaları olmadan konuşur.	-	-	-	+								

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

1.Bireyin Destek Eğitim Programından Yararlanmadan Önceki Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim öncesi yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
2. Bireyin Destek Eğitim Sonrası Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim sonrası yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
3. Öneriler :

Veli Adı Soyadı İmza	Tarih .../.../... Uygulayıcı Adı Soyadı İmza	Uygulayıcı Adı Soyadı , İmza
----------------------------	--	------------------------------------

SES BOZUKLUKLARININ SAĞALTIMI MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Sesi yaşa ve cinsiyete uygun biçimde üretebilme ve kullanabilme

KAZANIMLAR

1. Ses üretimi ve kullanımının önemini kavrar.
2. Ses bozukluğunu ortaya çıkaran nedenleri kavrar.
3. Sesinin bakım ve korumasını sağlamak için gerekli önlemleri alır.
4. Konuşma sırasında ses üretimini kolaylaştırıcı vücut pozisyonu alır.
5. Doğru solunum biçimini kavrar.
6. Solunum kapasitesini ihtiyacına uygun biçimde kullanır.
7. Konuşma üretimi boyunca solunum kontrolü yapar.
8. Ses egzersiz ve tekniklerini günlük hayatta uygular.
9. Duygusal süreçlerin konuşma sesi üzerindeki etkilerini kavrar.
10. Konuşurken sesin parametrelerini düzenler.
11. Günlük yaşamda farklı ortam ve durumlarda sesi yaşına, cinsiyetine ve psikolojik durumuna uygun biçimde kullanır.

MODÜLÜN SÜRESİ

Ses bozuklukları ile çalışmada verilecek destek eğitimin süresi 12 ders saatidir. Bu ders saati bireysel eğitim biçiminde düzenlenir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Çevre ile iletişimi sağlayan ses ve konuşma, kişiler arası ilişkilerde kendini ifade etmeyi, etkileşimi sürdürmeyi, iletişimde bulunulan bireyler tarafından algılanma biçimini ve bireyin kendini algılama biçimini etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Ses bozuklukları, tek başına görüleceği farklı nedenlere bağlı olarak da görülebilmektedir (işitme engeli, serebral palsi vb.). Ses bozukluklarında ses kısıklığı, fısıltılı konuşma, sesin titremesi, sesin gergin çıkması, nefesli ses, konuşma sırasında farklı iki tonda ses çıkması, kesikli ve kasılarak ses çıkması, çatallı ses çıkması, sesin gürülüğünde ve şiddetinde ani değişimler, pürüzlü ses, boğazda kuruluk ve yanma hissi, sesin gürülük, şiddet ve tonu ile ilgili sorunlarla (sesin çok

gür, şiddetli, kalın ya da çok kısık, ince ve çok yumuşak çıkması) karşılaşılmaktadır. Konuşma sırasındaki sesin tonu, şiddeti, gürlüğü gibi ses parametrelerinin de yer aldığı değerlendirme sonrasında bireyin sorununun şiddetine/özelliğine göre uygun program belirlenip uygulamaya geçilmelidir. Destek eğitim süreci bireyin zihinsel, ruhsal, davranışsal özellikleri dikkate alınarak gelişimsel özelliklerine uygun biçimde planlanmalıdır.

2. Eğitim yapılan oda, sessiz olmalı ve istenmeyen uyarıcılardan arındırılarak düzenlenmelidir. Bireyle karşılıklı iletişim sağlayacak bir şekilde, bireyin özellikleri göz önüne alınarak hazırlanmış bir ortam olmalıdır. Örneğin; bir masada karşılıklı oturmada, aradaki mesafenin iletişim için uygun olmasına dikkat edilmelidir. Masa ve sandalye boyutları çocuğun/ bireyin yaşına uygun ölçülerde olmalıdır.
3. Bireyin eğitim sürecini etkileyecek farklı durum ve ortamlar tespit edilirken (ev, okul, yuva, hastane, çalıştığı kurum, farklı kişilerle konuşma) bireyin yaşı, gelişimsel özellikleri, ilgileri göz önünde bulundurulmalıdır.
4. Eğitim sırasında kullanılmak üzere ilgili materyaller bulunmalı ve bireyin yaşına uygun olmalıdır. Değerlendirmede analiz ve eğitim sonrasında karşılaştırma yapmak üzere kayıt alınması için gerekli teknik donanım (teyp, kaset, video vb.) bulunmalıdır. Ses bozukluklarında kullanılan yaklaşıma uygun teknolojik araç ve gereçler (sesin akustik analizine uygun bilgisayar donanımı, mikrofon, kulaklık vb.) kullanılabilir.
5. Eğitim öncesinde bireyin ses bozuklukları değerlendirildikten sonra bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) doğrultusunda uygun eğitim yöntemi belirlenerek öğretim planı yapılır.
6. Ses bozuklukları ile çalışmada verilen destek eğitim, haftada en fazla 2 ders saati şeklinde yapılmalıdır. Bireyin verilen ev ödevlerini yapması (ses ve nefes çalışmaları), ses yorgunluğu, boğaz ağrısı ve gırtlakta gerginlik oluşmaması için iki oturum arasında en az bir gün destek eğitime ara verilmelidir.
7. Ses bozukluğu ile başvuran bireylerden mutlaka KBB uzmanı tarafından muayene

edildiğini gösterir belge /rapor istenmelidir. Programı uygulayan uzman tarafından destek eğitim programı kapsamında KBB uzmanı ile iş birliği yapılmalı, değerlendirme ve uygulamalara yönelik bilgi alışverişinde bulunulmalıdır. Ses bozukluğu ile ilgili destek eğitim alan birey için önerilmiş ikinci bir destek eğitim programı bulunması durumunda, iki programın uygulama oturumları arasında bireyin; fiziksel, ruhsal ve bilişsel süreçleri açısından olumsuz yönde etkilenmemesine dikkat edilmelidir. Bireye bir gün ara verilerek üst üste en fazla iki oturum eğitim desteği verilebilecektir.

8. Eğitim desteği süreci boyunca aile ile iş birliği yapılmalıdır. Destek eğitim sürecinde diyet, uygun su tüketimi, ses ve nefes çalışmaları, çevresel düzenlemeler gibi ses bakımını ve korumasını sağlayan önlemler bireye ve/veya aileye açıklanmalıdır. Bireyin ses bozukluğuna etki eden faktörler belirlenerek sesi korumak için ne tür önlemler alınacağına birey ve/veya aile ile birlikte karar verilmelidir. Bu önlemlerin günlük yaşamda nasıl uygulanacağı, sese zarar veren davranış ve alışkanlıklardan korunmanın önemi, eğitim sürecinde öğrenilen becerilerin günlük yaşamda kullanılmasının gerekliliği anlatılmalıdır.
9. Bireyin destek eğitim sürecinden önceki ve sonraki ses kullanımları arasındaki değişikliği fark etmesi ve günlük yaşamda sesinin şiddeti, gürlüğü, tonu gibi parametrelerini ayarlayarak anlaşılır biçimde konuşması hedeflenmelidir.
10. Bireyin/ ailenin eğitime güvenmesi ve yeterince sorumluluk alması önemlidir. Birey ve aile, eğitim planını uygulamaya istekli ve kararlı olmalıdır. Destek eğitim alan bireyin yaşının küçük olması veya birden fazla engelinin olması durumunda ailenin eğitime daha etkili biçimde katılması sağlanmalıdır. Varsa birey ile ilgili diğer eğitimcilerle iş birliği yapılmalıdır. Bu eğitimcilere ses bozukluğunu oluşturan ortam ve faktörler hakkında bilgi verilmeli ve ses bozukluğunun giderilmesine yönelik desteğin nasıl verilebileceği konusunda önerilerde bulunulmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A.DOĞRU SES ÜRETİMİ VE SES BAKIMI

- 1.Ses Üretimi ve Kullanımının Önemi
- 2.Ses Bozukluğunu Ortaya Çıkaran Nedenler
- 3.Sesin Bakım ve Korumasını Sağlamak İçin Gerekli Önlemler

B.UYGUN SOLUNUM VE SESLENİM

1. Nefes Kontrolü ve Desteği
2. Doğru, Uygun Nefes Alma ve Nefes Verme Teknikleri
3. Seslenim (Fonasyon) Teknikleri

C.DUYGUSAL SÜREÇLERİN KONTROLÜ

1. Konuşma Sesi ve Duygusal Süreçlerin (kaygı, öfke, korku vb.) İlişkisi
2. Seslenim İçin Doğru Vücut Pozisyonu ve Gevşeme Teknikleri
3. Günlük Yaşamda Sesini Doğru Kullanma

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

“Ses Bozukluklarının Sağaltımı” modülü değerlendirilirken birey hakkında ön bilgi alınması ve gerekli ölçümlerin yapılması faydalı olacaktır.

1. Bireyin kişisel bilgileri, öyküsü ve tıbbi raporlara ilişkin ön bilgileri alınmalıdır.
2. KBB uzmanı ile iş birliği yapılmalıdır.
3. Bireyin genel görünümü, yaş, boy-kilo, duruş vb. fiziksel özellikleri değerlendirilmelidir.
4. Bireyin algısal değerlendirmesi yapılmalı, bu değerlendirmede ses kalitesine, konuşmada nefes alma ve nefes verme biçimine, ortalama ses çıkarma süresine, seste duraksamalara, seste ton farklılıklarına, ses farklılıklarına; nefesli ses, boğuk ses, hışırtılı ses, seslerin gürlüğüne, varsa konuşmaya başladığında sesteki sert ataklara, yaş ve fiziksel gelişime uygun olmayan ses değişimlerine bakılmalıdır.
5. Bireyin ihtiyacına göre farklı ortamlarda gözlem ve görüşme yapılmalıdır.
6. Gözlem ve bireyle görüşme sırasında bireyin kaygı, gerginlik, rahatlık, kasılma vb. duygusal durumu gözlenmelidir.

7. Bireyin boğaz temizleme, çene hareketi, burun çekme, gürültülü nefes, tekrarlayıcı sesler vb. sözel olmayan davranışları değerlendirilmelidir.
8. Programın başlangıcında uygulanacak eğitim sürecini planlamak için ulaşılabilecek hedefler belirlenir. Bu hedeflere karar verilirken bireyin eğitimsel performansını, sosyal, duygusal veya mesleki gelişimini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği göz önünde bulundurulmalıdır.

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A.Kaba Değerlendirme

Kaba Değerlendirme Formu'nda gerçekleşen kazanımlar “+”, gerçekleşmeyen kazanımlar “-”, olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümüne ise ses bozukluğunu değerlendirme sürecindeki gözlemler kısaca belirtilmelidir.

Değerlendirmede bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi hususlar dikkate alınarak öncelikli gereksinimleri aile/vasi ile birlikte belirlenmelidir. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken gereksinimine uygun olan kazanımların hangisi olduğu “Açıklamalar” bölümünde belirtilmelidir. Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütununa işaretlenmelidir.

Kaba değerlendirme sonrasında ses konuşma bozukluğu olduğu varsayılan bireye yönelik **örnek form** hazırlanmıştır.

Bireyin ses bozukluğuna yönelik değerlendirilmesi, karşılıklı konuşma ve gözleme dayalı olarak yapılmalıdır. Karşılıklı konuşma için bireyin yaşına, ilgisine uygun konular seçilmesine özen gösterilmelidir.

Öğretim öncesi değerlendirmede, bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi kriterler dikkate alınarak elde edilen tüm veriler doğrultusunda kazanımlarda gerekiyorsa uyarlama yapılmalıdır. Bireye yönelik tespit edilen hedef kazanımların varsa aşamaları kazanımlar sütununun altında detaylandırılarak yazılmalıdır.

Öğretim öncesi değerlendirme sütununa kazanımlara yönelik işaretleme yapılırken, bireye yönelik yazılan hedef kazanım dikkate alınarak üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilmelidir. Kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, hiç gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

C. Öğretim Sürecini Değerlendirme

Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ay sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Süreci Değerlendirme” sütununa işaretlenir.

Form eğitimi yapan uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda belirlenen hedef kazanımların öğretimi yapılacaktır. Bireyin ses bozukluğuna yönelik değerlendirilmesi, karşılıklı konuşma ve gözleme dayalı olarak yapılmalıdır. Karşılıklı konuşma için bireyin yaşına, ilgisine uygun konular seçilmesine özen gösterilmelidir.

Her ay sonunda hedef kazanımlar üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilecektir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, hiç gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir. Her ay sonunda ara değerlendirme yapılır. Değerlendirme sonucu rapor edilir, bireyin dosyasında saklanır.

“Ses Bozukluklarının Sağaltımı” modülünde bireyin “Doğru solunum biçimini kavrar” kazanımını gerçekleştiremediği düşünülerek bir örnek hazırlanmıştır.

Öğretim sürecinde, bireyin günlük yaşamda farklı ortam ve durumlarda sesini, yaşına ve cinsiyetine uygun kullanması hedeflenmeli, değerlendirme sürecinde sözel olmayan davranışları not edilmelidir.

Her ders saati sonrasında aileye/bireye yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler hakkında sözlü ya da yazılı bilgi verilmeli, önerilerde bulunulmalıdır.

Her ay sonunda imza karşılığı aileye/bireye o ay yapılanlarla ilgili bilgi ve önerilerin yer aldığı değerlendirme raporu verilecektir. Raporun bir nüshası bireyin dosyasında saklanacaktır.

. Son Değerlendirme

Öğretim sürecinde yapılan son seans değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu modül için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.

A.Öğretim Sonrası Değerlendirme

Öğretim sonu (dönem sonu) değerlendirme sonuçları, Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu'na işlenmelidir.

Form doldurulurken kazanıma hangi ay içerisinde başlanmış ise, o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyenler ya da öğretimi yapılamayanlar **Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu'ndaki RAM Bilgilendirme Bölümü**'ne ayrıntılı olarak işlenmelidir. Öğretime hiç başlanmadı ise gerekçeleri, başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi aşamada kaldığına dair açıklamalar yapılmalıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

KABA DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Ses Bozukluklarının Sağaltımı Modülü
Bireyin Adı Soyadı :
T.C .Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi :

	Modül Kazanımları	Evet /Hayır	Açıklamalar*
1	Ses üretimi ve kullanımının önemini kavrar.	-	(Uygun değil.)
2	Ses bozukluğunu ortaya çıkaran nedenleri kavrar.	-	(Uygun değil.)
3	Sesinin bakım ve korumasını sağlamak için gerekli önlemleri alır.	-	(Çocuğun yaşının küçük olması nedeniyle aile desteği ile ses bakımı ve koruması sağlanmalı)
4	Konuşma sırasında ses üretimini kolaylaştırıcı vücut pozisyonu alır.	+	
5	Doğru solunum biçimini kavrar.	-	
6	Solunum kapasitesini ihtiyacına uygun biçimde kullanır.	-	
7	Konuşma üretimi boyunca solunum kontrolü yapar.	-	
8	Ses egzersiz ve tekniklerini günlük hayatta uygular.	-	
9	Duygusal süreçlerin konuşma sesi üzerindeki etkilerini kavrar.	-	
10	Konuşurken sesin parametrelerini düzenler.	-	
11	Günlük yaşamda farklı ortam ve durumlarda sesi yaşına ve cinsiyetine uygun biçimde kullanır.	-	

Değerlendirme Tarihi

...../...../.....

Uygulayıcı
Adı ve Soyadı

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

Modülün Adı : Ses Bozukluklarının Sağaltımı
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi :

Kazanımlar	ÖLÇÜT	Yönerge (Karşılıklı konuşmaya ve gözleme dayalı değerlendirilir.)	Öğretim Öncesi Değerlendirme	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																	
				1. AY AY/YIL .../...			2.AY AY/YIL .../...			3.AY AY/YIL .../...			4.AY AY/YIL .../...			5.AY AY/YIL .../...			6.AY AY/YIL .../...		
				1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. Doğru solunum biçimini kavrar.																					
a. Konuşma üretimi için doğru vücut pozisyonunda burundan nefes alır, ağızdan verir.	3/3		1	x					x												
b. Ses üretimi için doğru solunum kontrolü yapar.	3/3		1	x				x				x									
2. Konuşma üretimi boyunca solunum kontrolü yapar.	3/3																				

KISALTMALAR: Hedef kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, hiç gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

Birey “Doğru solunum biçimini kavrar” kazanımına yönelik olarak, ses üretimi için solunum kontrolünü nefes verme süresi ile değerlendirilecektir. Nefes verme süresinin bireyin yaş ve zihinsel özelliklerine göre değişiklik gösterebilir. Çocuklarda nefes verme süresi ortalama 10-12 sn dir.

Tarih
.../.../...

Uygulayıcı
Adı soyadı
İmza

AİLE BİLGİLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı : Doğum Tarihi : Aldığı Modüller : 1. 2. 3.	Ait Olduğu Ay/Yıl
Kazanımlar (Bireyin BEP’inde yer alan tüm kazanımlar burada belirtilecektir): 1. 2. 3.	
Bireyin Geldiği Seviye (Ayın içinde yapılanlar, bireyin kazandıkları, yetersiz kaldığı kazanımlar belirtilecektir) :	
Aileye Öneriler (Yapılanların desteklenebilmesi için aileye kazanımlarla ilgili verilecek öneriler, aktivite örnekleri yer alacaktır):	

Tarih

.../.../...

Veli
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

ÖĞRETİM SONRASI (DÖNEM SONU) DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Ses Bozukluklarının Sağaltımı	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Adı Soyadı :	Eğitimin Bitirme Tarihi :
Doğum tarihi :	T.C. Kimlik Nu. :

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
1.Konuşma sırasında ses üretimini kolaylaştırıcı vücut pozisyonu alır.	-	+	+									
2.Doğru solunum biçimini kavrar.	-	-	+									
.....												
.....												

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ay içerisinde başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

1.Bireyin Destek Eğitim Programından Yararlanmadan Önceki Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim öncesi yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir)
2. Bireyin Destek Eğitim Sonrası Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim sonrası yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
3. Öneriler :

Veli Adı Soyadı İmza	Tarih/....../.... Uygulayıcı Adı Soyadı İmza	Uygulayıcı Adı Soyadı ,İmza
----------------------------	---	--------------------------------

GELİŞİMSEL DİL MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Alıcı ve ifade edici dil becerilerini geliştirebilme.

KAZANIMLAR

1. Dikkatini sese yöneltir.
2. Çeşitli sesleri ayırt eder.
3. İletişim sırasında ortak ilgiyi sürdürdüğünü gösteren uygun tepkiler verir.
4. İletişim kurarken sıra alır.
5. Basit yönergelere uyar.
6. Nesneleri tanır.
7. İletişim sırasında uygun jest ve mimikler kullanır.
8. Sözcük dağarcığını zenginleştirir.
9. Ekleri yerinde kullanır.
10. Karmaşık yönergelere uygun tepki verir.
11. Kurallarına uygun basit cümleler kurar.
12. Kurallarına uygun karmaşık cümleler kurar.
13. Cümlenin öğelerini yerinde kullanır.
14. Sorulan sorulara cevaplar verir.
15. Sorular sorar.
16. Karşılıklı konuşmaları başlatır, sürdürür ve tamamlar.
17. İstek, dilek, beğeni ve şikâyetlerini ilgili kişilere bildirir.
18. Karşılıklı konuşmaya istekli olur.
19. Öykü ve olayı oluş sırasına göre anlatır.
20. Yarım bırakılan öykü hakkında tahminde bulunur.
21. Günlük yaşamda farklı durumlara uygun konuşur.

MODÜLÜN SÜRESİ

Gelişimsel dil modülünün süresi 96 ders saatidir. Bu seanslar 72 ders saati bireysel, 24 ders saati grup eğitimi biçiminde düzenlenir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Gelişimsel dil bozuklukları gecikmiş konuşma veya özgül dil bozuklukları tanıları ile tek başına görüleceği gibi farklı nedenlere bağlı olarak da gözlenmektedir (yaygın gelişimsel bozukluklar, zihin engeli, işitme engeli, çeşitli sendromlar vb.). Bu nedenle engel türüne ve eşlik eden diğer bozukluklara göre farklı programlar uygulanmalıdır. Yapılan ön değerlendirme sonrasında, bireyin problemine göre uygun program belirlendikten sonra uygulamaya geçilmelidir.
2. Alıcı ve ifade edici dil becerilerinin geliştirilmesinde kazanımlar belirlenirken bireyin bilişsel düzeyi, psikolojik özellikleri, sosyal çevresi, yakın çevresindeki kişilerle etkileşimleri, dil ve yaş özellikleri dikkate alınmalıdır.
3. Birey iletişim sırasında ortak ilgiyi sürdürdüğünü gösteren uygun tepkiler verir. Konuşma sırasında konuşulan konu ya da durumla ilgili olduğunu bakarak, soru sorarak, jest ve mimikleri vb. ile gösterir.
4. Sözcüklerdeki yapım ve çekim eklerini (zaman ekleri, çoğul ekleri, olumsuzluk ekleri, ismin hâl ekleri, şahıs ekleri, iyelik ekleri vb.) doğru kullanma çalışmalarındaki etkinlikler resimli kartlar vb. materyaller ile çalışılarak çeşitlendirilmelidir. Bu etkinlik sırasında sözcük eklerinin belirgin şekilde vurgulanması, farkındalığın geliştirilmesine ağırlık verilmelidir.
5. Çeşitli seslerin (insan, hayvan, konuşma sesleri, çevre sesleri vb.) kaynağına, niteliğine, özelliklerine göre ayırt edilmesi ve üretilmesi çalışmalarında bireye yönelik kazanım belirlenmesinde “Sesletim ve Ses Bilgisi” modülünden yararlanılmalıdır.
6. Eğitim yapılan oda, sessiz olmalı ve istenmeyen uyarıcılardan arındırılarak düzenlenmelidir. Bireyle karşılıklı iletişim sağlanacak şekilde, bireyin fiziksel koşulları göz önüne alınarak hazırlanmış bir ortam olmalıdır. Örneğin; bir masada karşılıklı oturmada, aradaki mesafenin iletişim için uygun olmasına dikkat edilmelidir. Masa ve sandalye boyutları çocuğun/ bireyin yaşına uygun ölçülerde olmalıdır.

7. Bireyin eğitim sürecini etkileyecek farklı durum ve ortamlar tespit edilirken (ev, okul, yuva, hastane, farklı kişilerle konuşma) bireyin yaşı, gelişimsel özellikleri, ilgileri göz önünde bulundurulmalıdır.
8. Söylem becerileri; karşılıklı konuşmayı başlatma sürdürme sonlandırma, konuşma sırası alma, zamanlama gibi becerilerdir. Dil bozukluğu olan bireylerde dilin pragmatik bileşenine giren bu becerilerde bozukluk görülebilir. Bu becerilerin bireyin gereksinimine uygun biçimde desteklenmesi gerekir.
9. Dil sosyal ve kişisel amaçları gerçekleştirmek için kullanılan bir araçtır. Dil, bilgi düşünceleri başkalarına aktarmak, ilişki kurmak, bilgi edinmek, istek belirtmek gibi farklı amaçlar için kullanılır. Günlük yaşamda dili farklı amaçlar için kullanmada desteğe gereksinimi olan bireylerde yaş, çevre gibi değişkenler dikkate alınmalıdır.
10. Eğitim sırasında kullanılmak üzere ilgili materyaller bireyin yaşına uygun olmalıdır. (oyuncaklar, resim kartları, resimli kitaplar, kavram kartları, fotoğraflar, çeşitli araç gereç vb.).Çocukların dil gelişimini desteklemek için gerçek nesnelerle çalışılmalı ve onların nesneleri aktif bir şekilde kullanmalarına olanak sağlanmalıdır. Materyaller seçilirken bireyin günlük yaşantısı, ilgi alanları ve gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır. Okul çağındaki çocuklara yönelik günlük yaşantılarını gösteren fotoğraflar, günlük etkinliklere yönelik oluşturulmuş resimli kitaplardan yararlanılabilir. Değerlendirme sonrasında analiz ve eğitim sonrasında karşılaştırma yapmak üzere kayıt alınması için gerekli teknik donanım (teyp, kaset, video vb.) bulunmalıdır.
11. Eğitim öncesinde bireyin gelişimsel dil bozuklukları değerlendirildikten sonra Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) doğrultusunda uygun eğitim yöntemi belirlenerek öğretim planı yapılır.
12. Gelişimsel dil bozuklukları ile ilgili grup eğitimi yapılabilir. Grubun bireyleri birbirleriyle iletişim kurabilecek ve benzer düzeyde olmalıdır. Gelişimsel dil bozuklukları ile ilgili destek eğitim alan birey için önerilmiş ikinci bir destek eğitim programı bulunması durumunda, iki programın uygulama oturumları arasında, bireyin

fiziksel, ruhsal ve bilişsel süreçleri açısından olumsuz yönde etkilenmemesine dikkat edilmelidir.

13. Eğitim desteği boyunca, aile ve yakınları ile iş birliği yapılmalıdır. Bireyin ailesi ve hayatındaki önemli kişiler eğitim sürecine katılmalıdır. Bu kişilere bireyle olan iletişimlerdeki tutumlarının nasıl olması gerektiği konusunda bilgi verilmelidir. Birey alternatif ve ya destekleyici iletişim sistemlerinden yararlanıyorsa bu sistemlerin nasıl kullanıldığı, nasıl çalıştığı, taşınabilirliği gibi konularda aileye bilgi verilmelidir.

14. Birey ve aile, eğitim planını uygulamaya istekli ve kararlı olmalıdır. Destek eğitim alan bireyin yaşının küçük olması veya birden fazla engelinin olması gibi durumlarda ailenin eğitim sürecine daha etkili biçimde katılması sağlanmalıdır. Varsa birey ile ilgili diğer eğitimcilerle iş birliği yapılmalı, bu bireylere gelişimsel dil bozukluğunu oluşturan nedenler hakkında bilgi verilmeli ve gelişimsel dil bozukluğu olan bireye nasıl destek verebilecekleri konusunda önerilerde bulunulmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. ALICI DİL

1. Dinleme ve Dikkati Yönelme
2. Jestler ve Mimikler
3. Basit Yönergeler
4. İşitsel Algı
5. Konuşma Sesleri
6. Görsel Algı
8. Sözcük-Nesne Çalışmaları
9. Sözcük Ekleri
- 10 Öykü, Olay, Metin Çalışmaları

B.İFADE EDİCİ DİL

1. İletişimde Sıra Alma
2. Nesneleri İsimlendirme
3. Sözcük Ekleri
4. Cümle Kurma

5. Karşılıklı Konuşma

6. Soru Sorma ve Sorulara Cevap Verme

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

“Gelişimsel Dil” modülü değerlendirilirken çocuk/birey hakkında ön bilgi alınması ve değerlendirmenin, yapılandırılmış ve/veya doğal ortamlarda yapılması, çocuğun/bireyin dil ve konuşma performansının ortaya çıkarılabilmesi açısından önemlidir. Bu süreçte;

1. Bireyin kişisel bilgileri, öyküsü ve tıbbi raporlara ilişkin ön bilgileri alınmalıdır.
2. Bireyin bilişsel, psikososyal, duyu-motor, fiziksel ve dil gelişimine ilişkin bilgiler elde edilmelidir. Genel görünümü, yaş, boy-kilo, gibi özellikleri de dikkate alınmalıdır.
3. Bireyin ihtiyacına göre farklı ortamlarda gözlem ve görüşme yapılmalıdır. İhtiyaç duyulduğunda aile-birey etkileşimi ve doğal iletişimleri gözlenmelidir. Bireyin etkileşimi ve iletişimi değerlendirmeci tarafından doğrudan da gözlenmelidir.
4. Dil gelişimine yönelik testler olmadığı durumlarda yapılandırılmış ortamda bireyin dil örneğinin alınması gereklidir.
5. Programın başlangıcında uygulanacak eğitim sürecini planlamak için ulaşılabilecek hedefler belirlenir. Bu hedeflere karar verirken bireyin eğitimsel performansını, sosyal, duygusal veya mesleki gelişimini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği göz önünde bulundurulmalıdır.

Değerlendirmeler sırasında aşağıdaki araçlar kullanılabilir:

- a. Alıcı ve ifade edici dil becerileri ölçekleri; standartlaştırılmış, geçerli-güvenilir testler;
- b. Gelişimsel kontrol listeleri kullanılabilir. (Örnek liste ilişiktir.)
- c. Doğal konuşma örneği alınarak bireyin OSU (Ortalama Sözce Uzunluğu)’su hesaplanır. OSU’nun yaşa uygunluğunun belirlenmesi
- d. Doğal konuşma örneği kaydı için gerekli materyal (teyp, kaset, video, vb.)
- e. Çeşitli oyuncak, nesne, resimli kartlar, kitap vb.

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (seans) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba değerlendirme

Kaba Değerlendirme Formu'nda gerçekleşen kazanımlar “+”, gerçekleşmeyen kazanımlar “-“ olarak işaretlenmelidir. “Açıklama” bölümüne ise gelişimsel dil bozukluğunu değerlendirme sürecindeki gözlemler kısaca belirtilmelidir.

Değerlendirmede bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi hususlar dikkate alınarak gelişimsel düzeyine uygun kazanımlar aile/vasi ile birlikte belirlenmelidir. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken gereksinimine uygun olan kazanımların hangisi olduğu “Açıklamalar” bölümünde belirtilmelidir.

Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim ncesini Değerlendirme

Öğretim öncesini değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan “ğretim ncesi Değerlendirme” stnuna işaretlenmelidir.

Öğretim ncesi değerlendirmede, bireyin yaşı, gelişim özellikleri, sağlık durumu gibi kriterler dikkate alınarak elde edilen tüm veriler doğrultusunda kazanımlarda gerekiyorsa uyarılama yapılmalıdır. Bireye yönelik tespit edilen hedef kazanımların varsa aşamaları “Kazanımlar” stnunun altında detaylandırılarak yazılmalıdır.

“ğretim ncesi Değerlendirme” stnuna kazanımlara yönelik işaretleme yapılırken, bireye yönelik yazılan hedef kazanım dikkate alınarak birey l derecelendirme leği ile değerlendirilmelidir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir. Kaba değerlendirme sonrasında gelişimsel dil bozukluğu olduğu varsayılan bireye yönelik örnek form hazırlanmıştır.

C. Öğretim Sürecini Değerlendirme

Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ay sonunda Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan “ğretim Süreci Değerlendirme” stnuna işaretlenir. Form eğitimi yapan uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda belirlenen hedef kazanımların öğretimi yapılacaktır. Bireyin gelişimsel dil bozukluğuna yönelik değerlendirilmesi, dil ve konuşma örneği alma ve gözleme vb. dayalı olarak yapılmalıdır. Dil ve konuşma örneği için bireyin yaşına, ilgisine uygun etkinlikler, materyaller seçilmesine özen gösterilmelidir.

Her ay sonunda hedef kazanımlar üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilecektir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir. Her ay sonunda ara değerlendirme yapılır. Değerlendirme sonucu rapor edilir, bireyin dosyasında saklanır.

“Gelişimsel Dil” modülünde bireyin “Basit yönergelere uyar” kazanımını gerçekleştiremediği düşünülerek **bir örnek** hazırlanmıştır.

Her ders saati sonrasında aileye/bireye yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler hakkında sözlü ya da yazılı bilgi verilmeli, önerilerde bulunulmalıdır.

Her ay sonunda imza karşılığı aileye/bireye o ay yapılanlarla ilgili bilgi ve önerilerin yer aldığı Değerlendirme Raporu verilecektir. Raporun bir nüshası bireyin dosyasında saklanacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

Öğretim sürecinde yapılan ders saati değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu modül için son değerlendirmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.

D. Öğretim Sonrası Değerlendirme

Öğretim sonu (dönem sonu) değerlendirme sonuçları, Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenmelidir.

Form doldurulurken kazanıma hangi ay içerisinde başlanmış ise, o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ayda gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki

aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyenler ya da öğretimi yapılamayanlar **Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’ndaki RAM Bilgilendirme Bölümü**’ne ayrıntılı olarak işlenmelidir. Öğretime hiç başlanmadı ise gerekçeleri, başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi aşamada kaldığına dair açıklamalar yapılmalıdır.

Örnek İletişim Gelişimi Kontrol Listesi

		Beceriler	Değerlendirme	
			Var	Yok
0–3 ay İletişim Becerileri	Alıcı dil	İnsan sesine olumlu tepki verir.		
		Müzik sesi ile susar.		
		Farklı konuşma seslerini ayırt eder.		
		Sesin geldiği yöne döner.		
		Konuşma sesine doğru döner.		
	İfade edici dil	Ağlayarak yardım ister.		
		Keyiflenince sesler üretir.		
		Başkalarının konuşmasına ses ile cevap verir.		
		Sesleme yapar.		
4–6 ay İletişim Becerileri	Alıcı dil	Kendisine konuşanlara gülümser.		
		Öfkeli ve dost sesleri ayırt eder.		
		İsmi söylenince bakar.		
	İfade edici dil	Ünsüz-ünlü heceleri babıldır.		
		Seslerle denemeler yapar.		
		Bazı konuşma seslerini taklit eder.		
		Sesinin şiddetini, tizliğini ve hızını değiştirebilir.		
		Kızgınlığını ve sevincini sesli olarak belli eder.		
7–9 ay İletişim Becerileri	Alıcı dil	Başkalarının konuşmalarına tepki verir/ilgilenir.		
		Bürünsel/prosodik değişiklikleri fark eder.		
		Bazı sözcükleri tanır.		
		Kendi ismine tepki verebilir.		
		“Hayır” a uygun tepki verebilir.		
	İfade edici dil	Bir nefeste ünsüz-ünlü birkaç ses üretir.		
		Jestleri ve yetişkinin ses tonunu taklit eder.		
		Vurgulu heceyi taklit eder.		
		Sosyal amaçlı jestler kullanır.		
10–12 ay İletişim Becerileri	Alıcı dil	“Hayır” komutuna uygun tepkiler verir.		
		Bazı emirleri yerine getirir.		
		Kendi ismini bilir.		
		İsmi söylenen kişiye veya oyuncaya bakar.		
	İfade edici dil	Yetişkinin el sallamasını taklit eder.		
		Oyuncaklara ve aynada kendi görüntüsüne ses çıkarır.		
		Sesler dağarcığındaysa yetişkin konuşmasını taklit eder.		
		Birkaç sözcük üretir.		
13–18 ay iletişim becerileri	Alıcı dil	Sözcük dağarcığı 5–20 arası olabilir.		
		İsmi söylenen oyuncak, kişi ve kıyafetlere işaret eder.		
		İsmi söylenen iki vücut bölümüne işaret eder.		
		“Nerede” sorusunu işaretle yanıtlar.		
		İsmi söylenen resimleri gösterir.		

	İfade edici dil	Hayvan seslerini taklit eder.		
		En az iki nesneyi adlandırır.		
		Kendiliğinden en az 5 sözcük kullanır.		
		İki morfem kullanabilir.		
19–24 ay İletişim Becerileri	Alıcı dil	Vücut kısımlarına işaret eder.		
		İstendiğinde nesneleri verir.		
		Geçmiş ve şimdiki zamanı anlar.		
		İsmin –de ve –den hâllerini anlar.		
	İfade edici dil	18 aylıkken 20 civarı olan sözcük dağarcığı 24 aylıkta 200’e ulaşır.		
		Kendisine ismiyle hitap eder.		
		Şarkı mırıldanır veya söyler.		
		Geçmiş zamanı kullanabilir.		
		İsmin –de ve –den hâllerini kullanabilir.		
25–30 ay İletişim Becerileri	Alıcı dil	“Ben”, “sen” gibi zamirleri anlar.		
		“Benim”, “senin” gibi iyelik sıfatlarını anlar.		
		Arkadaş veya akraba isimlerini bilir.		
		Farklı cümle tiplerini anlayabilir.		
		Kız-erkek ayırımını yapar.		
		“Ne”, “kim” sorularını anlar.		
	İfade edici dil	Sorulduğunda adını söyler.		
		Şarkı veya tekerleme söyler.		
		Kısa cümleler kullanır.		
		Kişi zamirlerini kullanır.		
		–di li geçmiş zamanı kullanır.		
31–36 ay İletişim Becerileri	Alıcı dil	İçme, uyuma, yeme gibi günlük hayatla ilgili resimleri tanır.		
		“içinde” ve “üstünde” ayırımı yapar.		
		“çok” ve “az” ayırımı yapar.		
		“içerde” ve “dışarıda” ayırımı yapar.		
		“Dün, “yarın” gibi basit zaman kavramlarını anlar.		
	İfade edici dil	Bazı zaman eklerini kullanır(-iyor, -mış, - di).		
		Çoğul ekini kullanır.		
		Olumsuz ekini kullanır.		
		“Ne yapar?” / “Ne yaparsın?” tipi soruları cevaplar.		
		Ortalama sözce uzunluğu 4 morfem civarındır.		
		İfade edici dil sözlükçesinde en az 50-150 sözcük vardır.		
		Kısa sohbeti sürdürür.		

3 -4 yaş İletişim Becerileri	Alıcı dil	İki eylem içeren yönergelere tepki verir.		
		Nesnelerin işlevlerini bilir.		
		Alıcı dil sözlükçesinde 1200-2000 ya da daha fazla sözcük vardır.		
		Geceyle gündüzü ayırt eder.		
	İfade edici dil	Kendi kendine konuşur.		
		Dili duygu ifade etmek için kullanır.		
		Öznesi, eylemi olan tam cümleler kurar.		
		Öykü anlatır.		
		800-1500 sözcüklük dağarcığı vardır.		
4-5 yaş İletişim Becerileri	Alıcı dil	Renkleri işaretle gösterir.		
		Üçgen, kare gibi şekilleri bilir.		
		Sayıları kavramsal olarak 3'e kadar anlar.		
		"Gelecek ay", "öğleyin" gibi zaman kavramlarını anlar.		
	İfade edici dil	1000-2000 ya da daha fazla sözcük vardır.		
		Sözcüklerin ne demek olduğunu sorar.		
		Çok soru sorar.		
		Karmaşık cümleleri kullanır.		
		"Neden" ve "nasıl" soruları sormaya başlamıştır.		
		Okuldaki, evdeki, arkadaşları ile olan deneyimlerini anlatır.		
5-6 yaş İletişim Becerileri	Alıcı dil	Zıt kavramları bilir.		
		Yazıya ilgi duyar.		
		Üç aşamalı yönergeleri yerine getirir.		
		Bir gruba verilen yönergeleri takip eder.		
	İfade edici dil	Bilgi almak için soru sorar.		
		Duyguları ifade eder.		
		Bağlaçları kullanır.		
		Haftanın günlerini sıralar.		
		Temel gramer bilgisini edinmiştir.		
6-7 yaş İletişim Becerileri	Alıcı dil	Sağ ve sol kavramlarını anlar.		
		Karmaşık tanımlamaları daha çok kullanmaya başlar.		
		Alıcı dil sözlükçesine yaklaşık 20000 sözcük vardır.		
	İfade edici	Yaklaşık 6 sözcüklü cümleler kurar.		
		Zaman kavramlarının çoğunu anlar.		
		Mekanik olarak 100'e kadar sayar.		
		Olayları sırasına göre anlatır.		
		Bir öyküyü -giriş, gelişme, sonuç - anlatır.		

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

KABA DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Gelişimsel Dil
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi :

	Modül Kazanımları	Evet/Hayır	Açıklamalar*
1	Dikkatini sese yöneltir.	+	
2	Çeşitli sesleri ayırt eder.	+	
3	İletişim sırasında ortak ilgiyi sürdürdüğünü gösteren uygun tepkiler verir.	+	
4	İletişim kurarken sıra alır.	+	
5	Basit yönergelere uyar.	-	
6	Nesneleri tanır.	-	
7	İletişim sırasında uygun jest ve mimikler kullanır.	+	
8	Sözcük dağarcığını zenginleştirir.	-	
9	Sözcük eklerini yerinde kullanır.	-	Zaman eklerini uygun şekilde kullanmıyor, (-yor, -di, -miş) .
10	Karmaşık yönergelere uygun tepki verir.	-	
11	Kurallarına uygun basit cümleler kurar.	-	
12	Kurallarına uygun karmaşık cümleler kurar.	-	
13	Cümlenin öğelerini yerinde kullanır.		
14	Sorulan sorulara cevaplar verir.		
15	Sorular sorar.		
16	Karşılıklı konuşmaları başlatır, sürdürür ve tamamlar.		
17	İstek, dilek, beğeni ve şikâyetlerini ilgili kişilere bildirir.		
18	Karşılıklı konuşmaya istekli olur.		

19	Öykü, olay ile ilgili sorulara cevap verir.		
20	Olayı oluş sırasına göre anlatır.		
21	Yarım bırakılan öykü hakkında tahminde bulunur.		
22	Günlük yaşamda farklı durumlara uygun konuşur.		

Değerlendirme Tarihi

...../...../.....

Uygulayıcı

Adı ve Soyadı

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

Modülün Adı : Gelişimsel Dil
Bireyin Adı Soyadı:
T.C. Kimlik Nu. :
Doğum Tarihi :

Ait Olduğu Ay:

Kazanımlar	ÖLÇÜT	Yönerge (Gözlem, dil örneği ve test sonuçları da dikkate alınmalıdır.)	Öğretim Öncesi Değerlendirme	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																	
				1. AY AY/YIL .../...			2.AY AY/YIL .../...			3.AY AY/YIL .../...			4.AY AY/YIL .../...			5.AY AY/YIL .../...			6.AY AY/YIL .../...		
				1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. Basit yönergelere uyar.	2/3	...gel. ... getir. ...ver.	1			x															
2. Nesneleri tanıır. .a. Adı söylenen nesneyi gösterir.	2/3	Telefon Kitaplık Gece lambası	1			x															
b.Gösterilen nesnenin adını söyler.	2/3	Telefon Kitaplık Gece lambası	1			x															
4. Sözcük eklerini yerinde kullanır.	3/3	-di			x				x			x									
a. Zaman eklerini yerinde kullanır.		-yor			x			x				x									

KISALTMALAR: Hedef kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, hiç gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

Tarih
.../.../...

Uygulayıcı
Adı soyadı
İmza

AİLE BİLGİLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı : Doğum Tarihi : Aldığı Modüller : 1. 2. 3.	Ait Olduğu Ay/Yıl
Kazanımlar (Bireyin BEP’inde yer alan tüm kazanımlar burada belirtilecektir.): 1. 2. 3.	
Bireyin Geldiği Seviye (Ayın içinde yapılanlar, bireyin kazandıkları, yetersiz kaldığı kazanımlar belirtilecektir.) :	
Aileye Öneriler (Yapılanların desteklenebilmesi için aileye kazanımlarla ilgili verilecek öneriler, aktivite örnekleri yer alacaktır.):	

Tarih

..../..../...

Veli
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

ÖĞRETİM SONRASI (DÖNEM SONU) DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Gelişimsel Dil	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Adı Soyadı :	Eğitimin Bitirme Tarihi :
Doğum tarihi :	T.C. Kimlik Nu. :

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
1.Basit yönergelere uyar.	-	-	-	+								
2.Nesneleri tanıır.	-	-	-	+								
3.Sözcük eklerini yerinde kullanır.												

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

1.Bireyin Destek Eğitim Programından Yararlanmadan Önceki Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim öncesi yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
2. Bireyin Destek Eğitim Sonrası Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim sonrası yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
3. Öneriler :

Veli Adı Soyadı İmza	Tarih/....../..... Uygulayıcı Adı Soyadı İmza	Uygulayıcı Adı Soyadı İmza
----------------------------	--	----------------------------------

EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARININ SAĞALTIMI MODÜLÜ

MODÜNÜN AMACI

Anlama ve ifade etmeye yönelik iletişim becerilerini geliştirebilme.

KAZANIMLAR

1. Verilen komutları yerine getirir.
2. Nesneleri özelliklerine göre tanır.
3. Nesnelerin işlevlerini belirtir.
4. Kavramları anlamlarına göre ayırt eder.
5. Basit sorulara cevap verir.
6. Karmaşık sorulara cevap verir.
7. Benzer özellikler gösteren nesneleri gruplar.
8. Hedef cümleye yönelik sorulara uygun tepki verir.
9. Hedef sözcüğü okur.
10. Hedef cümleyi okur.
11. Hedef metni okur.
12. Dinlediği rakamı doğru olarak yazar.
13. Dinlediği sesi doğru harf doğru olarak yazar.
14. Dinlediği sözcüğü doğru olarak yazar.
15. Dinlediği cümleyi doğru olarak yazar.
16. Sözcük eklerini yerinde kullanır.
17. Basit cümleler kurar.
18. Karmaşık cümleler kurar.
19. Günlük yaşamda farklı ortam ve durumlarda anlaşılır bir biçimde konuşur.
20. Alternatif ve destekleyici iletişim yöntemlerini kullanır.

MODÜLÜN SÜRESİ

Modülün süresi 96 ders saati olarak belirlenmiştir. Bu ders saatleri bireysel eğitim biçiminde düzenlenir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Edinilmiş dil bozuklukları farklı nedenlere bağlı olarak gözlenmektedir (inme/felç, kafa travması, nörodejeneratif hastalıklar, tümörler, vb.). Beyindeki lezyonun yerine göre klinik tablo değişiklik göstermektedir. Ayrıca bireyde farklı konuşma bozuklukları olabilir. Afaziye ek olarak kişide dizartri, apraksi, aleksi ve bilişsel yetersizliğe de sahip olabilir. Müdahale bu faktörleri de içermeli ve müdahalenin planlamasında kişinin kronolojik yaşı, bilişsel düzeyi, sözel iletişim becerileri de dikkate alınmalıdır. Yapılan değerlendirme sonrasında yukarıda belirtilen özellikler dikkate alınarak uygun program belirlendikten sonra uygulamaya geçilmelidir. Eğitim planı oluşturulmasında doğru tanı koyulmuş olması çok önemlidir.
2. Verilen komutları yerine getirme ve sorulara cevap verme kazanımına yönelik etkinlikler de aşağıda örneklendirildiği gibi basitten zora doğru bir sıra izlenmelidir. Bireyden ihtiyaç ve bireysel özelliklerine göre kendisine yöneltilen;
 - Basit yönergeler (‘‘Kalemi göster.’’, ‘‘Tarağı göster.’’ vb.)
 - Karmaşık yönergeler (‘‘Sol elini kaldır.’’ ve ‘‘Evin kapısını ve bacasını göster.’’ vb.),
 - İşleve yönelik yönergeler (‘‘Tarakla ne yaptığını göster ? vb.),
 - Anlamsal kategorilere (renkler, sayılar, bitkiler: ‘‘Kırmızıyı göster’’, ‘‘Ders kitabını göster.’’),
 - Kategorilerdeki spesifik uyaranlara (‘‘Büyük kitabı göster.’’, ‘‘Yeşil elmayı göster.’’),
 - Basit cümlelere (‘‘Adam yürüyor göster.’’)
 - Karmaşık cümlelere (‘‘Adamın yanında yürüyen kızı göster.’’)
 - Soyut ve yoruma açık sorulara (‘‘Arabaya niçin ihtiyacımız var?’’, ‘‘Yüzme bilmeyen çocuk havuzda boğulur mu?’’) uygun tepki vermesi beklenmelidir.
3. Eğitim yapılan oda, sessiz olmalı ve istenmeyen uyarıcılardan arındırılmış olarak düzenlenmelidir. Bireyle karşılıklı iletişim sağlayacak bir şekilde, bireyin fiziksel koşulları göz önüne alınarak hazırlanmış bir ortam olmalıdır. Bir masada karşılıklı oturmada, aradaki mesafenin iletişim için gerekli olan mesafeye uygun bir şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Masa ve sandalye boyutları bireyin yaşına uygun ölçülerde olmalıdır. Sese duyarlılığı olan bireyler için gürültü seviyesi en aza

indirilmeli, ortam iyi aydınlatılmalı, etkileşimde konuşma mesafesi kişisel sınırları ihlal etmeyecek şekilde ayarlanmalıdır.

4. Bireyin eğitim sürecini etkileyecek farklı durum ve ortamlar tespit edilirken (ev, okul, hastane, farklı kişilerle konuşma) bireyin yaşı, gelişimsel özellikleri, ilgileri göz önünde bulundurulmalıdır.
5. Eğitim sırasında kullanılmak üzere ilgili materyaller bulunmalıdır (resim kartları, resimli kitaplar, sözcük-cümle listeleri, kavram kartları, çeşitli araç gereç vb.). Değerlendirme sonrasında analiz ve eğitim sonrasında karşılaştırma yapmak üzere kayıt alınması için gerekli teknik donanım (teyp, kaset, video vb.) bulunmalıdır. Edinilmiş dil bozukluklarında kullanılan yaklaşıma uygun teknolojik araç ve gereçler (bilgisayar donanımı, mikrofon, kulaklık, sayaçlar vb.) kullanılabilir.
6. Eğitim öncesinde bireyin edinilmiş dil bozuklukları değerlendirildikten sonra bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) doğrultusunda uygun eğitim yöntemi belirlenerek öğretim planı yapılır. Edinilmiş dil bozuklukları olan bireylerin eğitiminde bireyin yaşı ve özellikleri dikkate alınarak “Melodik Entonasyon, Tepki İsteme Modeli, İşitsel Stimülasyon Modeli” gibi farklı yöntemler kullanılabilir.
7. Edinilmiş dil bozuklukları ile ilgili destek eğitim alan birey için önerilmiş ikinci bir destek eğitim programı bulunması durumunda, iki programın uygulama oturumları arasında, bireyin fiziksel, ruhsal ve bilişsel süreçleri açısından olumsuz yönde etkilenmemesine dikkat edilmelidir.
8. Eğitim desteği boyunca, aile ve yakınları ile iş birliği yapılmalıdır. Bireyin ailesi ve hayatındaki önemli kişiler eğitim sürecine katılmalıdır. Bu kişilere bireyle olan iletişimlerdeki tutumlarının nasıl olması gerektiği konusunda bilgi verilmelidir. Birey alternatif veya destekleyici iletişim sistemlerinden yararlanıyorsa bu sistemlerin nasıl kullanıldığı, nasıl çalıştığı, taşınabilirliği gibi konularda aileye bilgi verilmelidir.
9. Birey ve aile, eğitim planını uygulamaya istekli ve kararlı olmalıdır. Destek eğitim alan bireyin birden fazla engelinin olması gibi durumlarda ailenin eğitim sürecine daha etkili biçimde katılması sağlanmalıdır. Varsa birey ile ilgili diğer eğitimciler ve

uzmanlarla (doktor, psikolog vb.) iş birliği yapılmalı, bu bireylere edinilmiş dil bozukluğunu oluşturan nedenler hakkında bilgi verilmeli ve edinilmiş dil bozukluğu olan bireye nasıl destek verebilecekleri konusunda önerilerde bulunulmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A.İŞİTSEL ALGI

- 1.Yönergelere Uyma
- 2.Sorulara Yanıt Verme
- 3.Sözcük ve Sözcük Öbeklerini Anlama
- 4.Basit- Karmaşık Cümleleri Anlama

B. NESNE ÇALIŞMALARI

1. Nesne Özellikleri
2. Nesne İşlevleri

C. KAVRAMLAR

Ç.OKUMA VE YAZMA BECERİLERİNİ GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI

1. Hedef Sözcük
2. Hedef Cümle
3. Hedef Metin
4. Hedef, Rakam, Harf, Sözcük, Cümle Yazma
5. Sözcük Ekleri

D. ALTERNATİF VE DESTEKLEYİCİ İLETİŞİM SİSTEMLERİNİ KULLANMA

1. İşaret ve İşaret Dili Kullanımı
2. Resimli Kartlar ve Sembol Kullanımı

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Birey ile ilgili değerlendirmeye başlamadan önce, birey hakkında ön bilgi alınması değerlendirme için faydalı olacaktır.

1. Bireyin kişisel bilgileri, öyküsü ve tıbbi raporlara ilişkin ön bilgileri alınmalıdır.
2. Bireyin ihtiyacına göre farklı ortamlarda gözlem ve görüşme yapılmalıdır.
3. Edinilmiş dil bozuklukları değerlendirmelerinin yapılabilmesi için norma dayalı değerlendirme testlerinin uygulanmasında aşağıdaki basamaklara dikkat edilmelidir.
 - a. Spontan dil ve konuşma değerlendirmesi
 - b. İşitsel anlamayı değerlendirme
 - c. Tekrarlamayı değerlendirme
 - ç. Adlandırmayı değerlendirme
 - d. Okumayı değerlendirme
 - e. Dil bilgisini değerlendirme
 - f. Söz eylemleri değerlendirme
 - g. Yazmayı değerlendirme

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

Kaba Değerlendirme Formu'nda gerçekleşen kazanımlar “+”, gerçekleşmeyen kazanımlar “-”, olarak işaretlenmelidir. “Açıklama” bölümüne ise edinilmiş dil bozukluğunu değerlendirme sürecindeki gözlemler kısaca belirtilmelidir.

Değerlendirmede bireyin kronolojik yaşı, bilişsel özellikleri, gelişim özellikleri, sözel iletişim becerileri, sağlık durumu gibi hususlar dikkate alınarak öncelikli gereksinimleri aile/vasi ile birlikte belirlenmelidir. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken, bireyin gereksinimine uygun olan kazanımların hangisi olduğu “Açıklamalar” bölümünde belirtilmelidir. Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B.Öğretim Öncesi Değerlendirme

Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan “Öğretim Öncesi Değerlendirme” sütununa işaretlenmelidir.

Kaba değerlendirme sonrasında edinilmiş dil bozukluğu olduğu varsayılan bireye yönelik *örnek form* hazırlanmıştır.

Bireyin edinilmiş dil bozukluğuna yönelik değerlendirilmesi, karşılıklı iletişim gözleme dayalı olarak yapılmalıdır. İletişim için bireyin yaşına, ilgisine uygun konular seçilmesine özen gösterilmelidir.

Öğretim öncesi değerlendirmede, bireyin kronolojik yaşı, bilişsel özellikleri, gelişim özellikleri, sağlık durumu, ilaç kullanımı gibi kriterler dikkate alınarak elde edilen tüm veriler doğrultusunda kazanımlarda gerekiyorsa uyarlama yapılmalıdır.

Bireye yönelik tespit edilen hedef kazanımların varsa aşamaları “Kazanımlar” sütununun altında detaylandırılarak yazılmalıdır.

“Öğretim Öncesi Değerlendirme” sütununa kazanımlara yönelik işaretleme yapılırken, bireye yönelik yazılan hedef kazanım dikkate alınarak birey üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilmelidir. Kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiriyorsa “2”, gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

C. Öğretim Sürecini Değerlendirme

Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ay Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim süreci değerlendirme sütununa işaretlenir. Form eğitimi yapan uygulayıcı tarafından doldurulacaktır. Öğretim öncesi değerlendirme sonucuna göre bireyin yapamadığı belirlenen hedef kazanımların öğretimi yapılacaktır.

Bireyin edinilmiş dil bozukluğuna yönelik değerlendirilmesi, karşılıklı iletişim, gözleme dayalı olarak yapılmalıdır. İletişim için bireyin yaşına, ilgisine uygun konular seçilmesine özen gösterilmelidir.

Her ay hedef kazanımlar üçlü derecelendirme ölçeği ile değerlendirilecektir. Birey kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiremiyorsa “2”, hiç gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir. Her ay sonunda ise ara değerlendirme yapılır. Değerlendirme sonucu rapor edilir, bireyin dosyasında saklanır.

“Edinilmiş Konuşma Bozukluklarının Sağaltımı” modülünde bireyin “*Verilen komutları yerine getirir.*” kazanımını gerçekleştiremediği düşünülerek **bir örnek** hazırlanmıştır.

Her ay sonunda imza karşılığı aileye/bireye o ay yapılanlarla ilgili bilgi ve önerilerin yer aldığı Değerlendirme Raporu verilecektir. Raporun bir nüshası bireyin dosyasında saklanacaktır.

Her ders saati sonrasında aileye/bireye yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler hakkında sözlü ya da yazılı bilgi verilmeli, önerilerde bulunulmalıdır.

Ç. Son Değerlendirme

Öğretim sürecinde yapılan son seans değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu modül için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.

D. Öğretim Sonrası Dönem Sonrası Değerlendirme

Öğretim sonu (dönem sonu) değerlendirme sonuçları, Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenmelidir.

Form doldurulurken kazanıma hangi ay içerisinde başlanmış ise, o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyenler ya da öğretimi

yapılamayanlar **Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu'ndaki RAM Bilgilendirme Bölümü**'ne ayrıntılı olarak işlenmelidir. Öğretime hiç başlanmadı ise gerekçeleri, başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi aşamada kaldığına dair açıklamalar yapılmalıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

Modülün Adı : Edinilmiş Dil Bozukluklarının Sağaltımı
Bireyin Adı Soyadı :
T.C. Kimlik No :
Doğum Tarihi : 15.10.1985

	Modül Kazanımları	Evet Hayır	Açıklamalar*
1	Verilen komutları yerine getirir.	-	
3	Nesneleri özelliklerine göre tanır.	+	
4	Nesnelerin işlevlerini belirtir.	+	
6	Kavramları anlamlarına göre ayırt eder.	+	(Renkleri, sayıları, bitkileri hayvanları sınıflandırarak gösteriyor.)
7	Sorulan sorulara cevap verir.	-	
8	Benzer özellikler gösteren nesneleri gruplar.	+	
9	Hedef cümleye yönelik sorulara uygun tepki verir.	-	
10	Hedef sözcüğü okur.		
11	Hedef cümleyi okur.		
12	Hedef metni okur.		
13	Dinlediği rakamı doğru olarak yazar.		
14	Dinlediği harfi doğru olarak yazar.		
15	Dinlediği sözcüğü doğru olarak yazar.		
16	Dinlediği cümleyi doğru olarak yazar.		
17	Sözcük eklerini yerinde kullanır.		
18	Basit cümleler kurar.		
19	Karmaşık cümleler kurar.		

Değerlendirme Tarihi

...../.../...

Uygulayıcı
Adı Soyadı ve İmzası

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

Modülün Adı : Edinilmiş Dil Bozuklukları Sağaltımı
Bireyin Adı Soyadı :
T.C .Kimlik Nu :
Doğum Tarihi : 15.10.1985

Ait Olduğu Ay:

Kazanımlar	ÖLÇÜT	Yönerge	Öğretim Öncesi Değerlendirme	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																	
				1. AY AY/YIL/..... ...			2.AY AY/YIL/.....			3.AY AY/YIL/.....			4.AY AY/YIL/..... ...			5.AY AY/YIL/.....			6.AY AY/YIL/.....		
				1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1.Verilen komutları yerine getirir. a.Basit komutları yerine getirir.	3/3	Sağ elini kaldır. Kalemi göster. Bardağı ver.	1	x			x			x					x		x				x
b.Karmaşık komutları yerine getirir.	3/3	Sağ elini kaldır ve kalemi al. Telefonu al, bana ver. Sol elini sağ dizinin üstüne koy.	1										x					x		x	
c. İşleve yönelik komutları yerine getirir.	3/3	Saçını ne ile tararsın? Yazıyı neyle yazarsın? Ne ile su içersin?	1										x			x					x

KISALTMALAR: Hedef kazanımı gerçekleştirebiliyorsa “3”, kısmen gerçekleştiremiyorsa “2”, hiç gerçekleştiremiyorsa “1” şeklinde değerlendirilecektir.

Tarih
.../.../...

Uygulayıcı
Adı soyadı
İmza

AİLE BİLGİLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı : Doğum Tarihi : Aldığı Modüller : 1. 2. 3.	Ait Olduğu Ay/Yıl
Kazanımlar (Bireyin BEP’inde yer alan tüm kazanımlar burada belirtilecektir): 1. 2. 3.	
Bireyin Geldiği Seviye (Aynı içinde yapılanlar, bireyin kazandıkları, yetersiz kaldığı kazanımlar belirtilecektir) : 1. 2. 3.	
Aileye Öneriler (Yapılanların desteklenebilmesi için aileye kazanımlarla ilgili verilecek öneriler, aktivite örnekleri yer alacaktır):	

Tarih

..../..../...

Veli
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU

Modülün Adı : Edinilmiş Dil Bozukluklarının Sağaltımı	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Adı Soyadı :	Eğitimi Bitirme Tarihi :
Doğum tarihi : 15/10/1985	T.C. Kimlik Nu. :

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
1.Verilen komutları yerine getirir.	-	-	-	+								

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ay içerisinde başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

1.Bireyin Destek Eğitim Programından Yararlanmadan Önceki Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim öncesi yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
2. Bireyin Destek Eğitim Sonrası Performans Düzeyi: (Bireyin eğitim sonrası yapabildikleri, özellikleri vb. belirtilmelidir.)
3. Öneriler :

Veli
Adı Soyadı
İmza

Tarih
.../.../...
Uygulayıcı
Adı Soyadı
İmza

Uygulayıcı
Adı Soyadı, İmza

KAYNAKÇA

1. Ege, P., Acarlar, F., ve Turan, F. Ankara Artikülasyon Testi (AAT). Ankara Üniversitesi, Bilimsel Araştırmalar Projesi Yayını. Ankara., 2004.
2. Topbaş,S. Sesletim ve Sesbilgisi Testi, 2004.
3. 25.08.2008 tarih ve 162 sayılı Özel Özel Eğitim Kurumları Dil ve Konuşma Güçlüğü İçin Bireysel ve Grup Eğitim Kurs Programı.
4. Topbaş, S. (Editör),Çocukta Dil ve Kavram Gelişimi, Anadolu Üniversitesi Yayını No 1318, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No 717, Eskişehir, 2003.